

2. møde.

Onsdag den 2. oktober kl. 13.

Formanden:

I skrivelse af dags dato meddeler boligministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte

*Forslag til lov om boligbyggeri,
forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter,*

forslag til lov om ændring af lov om leje. (Opsigelsesbeskyttelse, beboerdemokrati og bytteret m. v.) og

forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene.

Medlemmer af folketinget Kjeld Olesen, Heinesen, Per Hækkerup og Erling Jensen har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende:

For-spørgsel til statsministeren.

„Hvilke skridt agter regeringen at tage til forbedring af beskæftigelsessituationen og af erhvervslivets vilkår?“

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Boligministeren (Johan Philipsen):

Jeg har herved den ære for det høje ting at fremsætte:

*Forslag til lov om boligbyggeri,
forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter,*

forslag til lov om ændring af lov om leje. (Opsigelsesbeskyttelse, beboerdemokrati og bytteret m. v.) og

forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene.

Der har gennem flere år været drøftelser om lovgivningen på boligområdet efter 31. marts 1975, når 1966-boligforligets 8-årige periode udløber.

Allerede i slutningen af 1972 fremkom Grundejernes Landsforbund og Lejernes Landsorganisation med en skitse til en lejevlovgivning, som de 2 organisationer var nået til enighed om.

I foråret 1973 fremsatte den socialdemokratiske regering en række lovforslag, som var et udspil til en boligløsning. Ud over regler om parcelhusbeskatningen blev af

disse forslag kun gennemført en ophævelse af momsrefusionen til byggeriet og mindre ændringer i boligsikringsordningen. De resterende lovforslag var forudsat genfremsat og gennemført i folketingsåret 1973-74, men disse forudsætninger bortfaldt ved valget den 4. december 1973.

Efter at venstre havde overtaget regeringen, valgte jeg den løsning i første omgang at koncentrere kræfterne om de opgaver, der trænger sig mest på. Derfor fremsatte jeg i sidste folketingsår forslag til lov om ændring af lov om boligsikring (F.137) og forslag til lov om ændring af lov om midlertidig offentlig støtte til almenyttigt boligbyggeri (F. 143). De to forslag vedrørte nemlig ordninger, hvis ændring var påkrævet pr. 1. oktober 1974. De blev gennemført i juni 1974.

Jævnside med forhandlingerne om disse forslag i folketingets boligudvalg indledtes der mere generelle boligpolitiske forhandlinger. Som bekendt blev resultatet heraf de politiske retningslinier for en langsigtet boligløsning, som et flertal i boligudvalget (socialdemokratiets, venstres, det radikale venstres, det konservative folkepartis, centrum-demokraternes og kristeligt folkepartis medlemmer) i udvalgets betænkning af 11. juni 1974 tilkendegav at de indbyrdes har aftalt at ville gennemføre.

De her fremsatte lovforslag er udarbejdet ud fra disse retningslinier. De bygger — som det fremgår af boligaftalen — på ønsket om at bidrage til stabilitet i byggesektoren samt at tilvejebringe et sikrere grundlag for de boligbærende dispositioner, som familier, virksomheder, pengeinstitutter m. v. træffer. En afklaring af den fremtidige boligpolitik er efter regeringens opfattelse en afgørende forudsætning for at skabe sikkerhed for beskæftigelse og investeringer i byggesektoren.

Forslagene er et led i bestræbelserne på at sikre de nødvendige forudsætninger for et boligbyggeri i overensstemmelse med boligaftalen. Det anføres heri som en rimelig målsætning i de kommende år at søge tilvejebragt en stabil boligproduktion på ca. 40.000 enheder årligt.

Formålet med ændringerne er imidlertid ikke alene at skabe forudsætninger for en boligproduktion af en rimelig størrelse, men også at sikre, at forholdene i den ældre bo-

[Boligministeren.]

ligmasse kan blive mere tilfredsstillende for befolkningen. Der sigtes derfor også på de nødvendige skridt til at få friere og bedre forhold inden for denne betydningsfulde del af boligmarkedet. Huslejen må tilpasses et niveau, der svarer til udgiftsniveauet. Vedligeholdelsestilstanden må rettes op i de ældre udlejningsejendomme, og der må skabes forudsætninger for rimelige forbedringer af ejendommene. Det er nødvendigt for at gøre boligerne tidssvarende. Der må blandt udlejere og lejere skabes forståelse og forudsætninger for en udvikling i denne retning. Det har betydning for befolkningens velfærd og trivsel. Samtidig bliver der — i en situation, hvor dette hensyn vejer tungt — også øgede muligheder for beskæftigelse inden for byggesektoren. Den beskæftigelsesmæssige udvikling inden for byggesektoren netop nu tilsiger at få denne udvikling i gang hurtigst muligt.

Den aftale om sikring af beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren, som de 6 partiers repræsentanter i boligudvalget traf i tilslutning til aftalen om boligløsningen, understreger dette synspunkt.

I forslag til lov om boligbyggeri indgår først og fremmest forslag om gennemførelse af en ny finansieringsordning for det almennyttige boligbyggeri i overensstemmelse med boligaftalen.

Efter forslaget skal finansieringen af det almennyttige byggeri fremtidig ske ved tilvejebringelse af en grundkapital på mindst 26 pct. af værdien. Grundkapitalen tilføres med 10 pct. fra staten, 5 pct. fra kommunerne og resten, altså mindst 8 pct., fra Boligselskabernes Landsbyggefond og 3 pct. fra lejerne gennem beboerindskud.

Ordningen, der må ses som led i bestræbelserne for øget selvfinansiering inden for det almennyttige byggeri, foreslås tilrettelagt på den måde, at det bliver landsbyggefonden, som stiller grundkapitalen — bortset fra beboerindskuddene — på mindst 23 pct. af ejendommens værdi til rådighed for de

enkelte projekter, og at statens og kommunernes bidrag sker i form af lån til landsbyggefonden.

Finansieringen af den resterende del af anlægsudgiften ved byggeriet forudsættes tilvejebragt ved almindelige realkreditlån inden for 74 pct. af den enkelte ejendoms værdi. Lån af denne størrelse skulle normalt kunne ydes af realkreditinstitutterne inden for de normale länegrænser, men der er i forslaget indeholdt en bestemmelse om, at der om nødvendigt kan ydes statsgaranti for den yderste del af lånet under forudsætning af kommunal regaranti for halvdelen.

Ordningen sigter på opførelse af nyt almennyttigt byggeri med indtil 8.000 lejligheder årligt.

Den del af grundkapitalen — mindst 23 pct. af ejendommens værdi — der stilles til rådighed gennem landsbyggefonden, er rentefri. Den skal afdrages, når ejendommens økonomi tillader det, herunder når økonomien kan forbedres ved omprioritering, eller ændrede forhold for byggeriet — f. eks. en stigning i det almindelige lejeniveau — taler derfor. Tilbagebetalingen skal dog påbegyndes senest 50 år efter ejendommens ibrugtagelse.

Tilvejebringelse af en grundkapital tager bl. a. sigte på at spare de enkelte projekter for den belastning, de i øjeblikket har ved renteudgifter, der løber på under byggesagens forberedelse og første stadier. Grundkapitalen forudsættes derfor udbetalt fra byggesagens start til dækning af udgifter til køb af grund, til projektering og gennemførelse af byggeriet.

Udbetaling af stats- og kommunelån til landsbyggefonden må derfor ske på tidspunkter og i det omfang, det er nødvendigt for, at lånene kan stilles til rådighed ved starten af byggesagerne inden for de fastlagte rammer.

Forslaget betyder bl. a., at stat og kommune får udgifter, de ikke hidtil har haft. Specielt betyder ordningen, at kommuner, der ikke hidtil direkte har støttet finansieringen af almennyttigt byggeri, får udgifter

[Boligministeren.]

hertil. Der har været udtrykt betænkelighed ved, om kommunerne vil være interesseret i og har mulighed for at yde disse kommunale lån.

Kommunerne har hidtil i betydeligt omfang skaffet de almennyttige boligselskaber de byggegrunde, der er bygget på, og det er i lovforslaget udtrykkeligt fremhævet, at kommunens lån kan berigtiges helt eller delvis i form af en forskrivning på kommunens tilgodehavende for byggegrunden, men selv sagt en forskrivning, der må ligge inden for grundens værdi.

Boligaftalens partier har i aftalen peget på de problemer, der kunne tænkes at opstå i udviklingskommuner, som i forvejen har betydelige anlægsudgifter.

Som forudsat i aftalen har der været optaget drøftelser med kommunerne om dette spørgsmål. Der er i aftalen peget på, at der af midlerne på finansloven til vækstkommuner kunne stilles lån til rådighed for at undgå, at udviklingskommuner skal komme i likviditetsvanskeligheder som følge af bidrag til grundkapitalen ved almennyttigt byggeri.

De midler, der er afsat på finansloven på indenrigsministeriets konto for tilskud til særlig vanskeligt stillede kommuner, er forudsat anvendt til ydelse af tilskud til kommuner med særlig høj skatteudskrivning, nemlig kommuner med stærk befolkningsudvikling og tyndt befolkede kommuner.

Muligheden for at støtte disse kommuner vil formindskes i samme omfang, som kontoens midler anvendes til opfyldelse af andre formål.

Ved drøftelserne med de kommunale organisationer er taget som udgangspunkt, at der skal sikres lånemuligheder for de kommuner, der af likviditetsmæssige årsager ellers ikke kunne foretage de forudsatte udlån til landsbyggefondens. Det er efter drøftelserne besluttet at sidestille den kommunale udgift til lån til landsbyggefondens med udgifter til byggemodning set i relation til de gældende begrænsninger for kommunale investeringer og lån. Det betyder, at lånet til landsbyggefondens kan afholdes uden for investeringsrammerne, men indgår i opgørelsen af kommunens anlægsudgifter ved beregningen af låneadgangen. Herved øges kommunens mulighed for låfinansiering

af denne udgift. Hvis f. eks. en kommunes anlægsudgifter ekskl. bidrag til landsbyggefondens andrager 3 pct. af beskatningsgrundlaget, kan bidraget til landsbyggefondens låfinansieres med halvdelen. Hvis anlægsudgifterne ekskl. bidrag til landsbyggefondens andrager 6 pct. eller derover af beskatningsgrundlaget, kan bidraget til landsbyggefondens låfinansieres fuldt ud. Herefter skulle der ikke opstå likviditetsvanskeligheder for de egentlige udviklingskommuner.

Endvidere vil der blive tilsagt kommunerne en generel tilladelse til, at bidrag til grundkapitalen kan ydes i form af udlån fra den enkelte kommunes jordfond og ikke behøver at afholdes som driftsudgift.

De særlige problemer, der kan gøre sig gældende i hovedstadsområdet, er — som forudsat i boligaftalen — gjort til genstand for drøftelser med repræsentanter for hovedstadsområdet og de kommunale organisationer med henblik på, om hovedstadsordningen kan bidrage til at tilvejebringe den ønskelige kommunale deltagelse i finansieringen af almennyttigt byggeri i hovedstadsområdet.

Efter disse drøftelser er det foreslået, at hovedstadsrådet som hovedregel yder halvdelen af det beløb, som en kommune i hovedstadsområdet (Københavns og Frederiksberg kommuner samt kommuner i Københavns, Frederiksberg og Roskilde amter) skal indbetale til landsbyggefondens grundkapital. Det har været drøftet, om der skulle være pligt for hovedstadsrådet til at bidrage til finansieringen. Forslaget indeholder ikke en sådan pligt, men en forudsætning om, at hovedstadsrådet yder lånet, såfremt projektet stemmer overens med den planlægningsvirksomhed, der varetages af rådet.

Af midlerne til landsbyggefondens udlån til nybyggerier på mindst 23 pct. af de opførte ejendommens værdi skal som nævnt mindst 8 pct. skaffes af fonden selv. Fonden skal tilvejebringe mindst 90 mill. kr. i 1975-76 og derefter mindst 130 mill. kr. årligt til sine udlån. Af de normaliseringsbidrag, som i øjeblikket betales til fonden, og som andrager ca. 67 mill. kr. årligt, kan indtil 50 mill. kr. årligt ifølge forslaget anvendes til finansiering af nybyggeri, men herudover skal fonden påligne de almennyttige boligejen-

[Boligministeren.]

domme (afdelinger), der er taget i brug før 1. januar 1965, yderligere bidrag til fonden. Sådanne bidrag skal i 1975-76 udgøre mindst 35 mill. kr. og i 1976-77 og følgende år mindst 70 mill. kr.

Forslagets bestemmelser om disse bidrag går nærmere ud på, at fonden påligner bidragene efter afdelingernes alder og lejlighedernes brugsværdi. Lejeforhøjelser som følge af bidragene må ikke bringe lejen op over lejlighedernes rimelige reelle lejeværdi, vurderet efter de lokale forhold. Bidragene skal fastsættes til bestemte beløb pr. m² bruttoetageareal. Ud fra en gennemsnitsberegning skulle de lejeforhøjelser, der bliver nødvendige for at skaffe bidragene, andrage ca. 200 kr. pr. lejlighed i 1975-76 og yderligere 200 kr. i 1976-77. Den forudsatte graduering vil dog indebære, at der er lejligheder, der får mindre forhøjelser, ligesom der vil være lejligheder, der må yde større bidrag.

Rentesikringsordningen foreslås videreført, således at der kan bevilges rentesikring til opførelse af de indtil 8.000 lejligheder årligt i almennyttigt byggeri, der kan gives statslån til. Basisrenten for beregning af rentesikringsydelsen fastsættes til 6 pct. på samme måde som efter den gældende ordning. Rentesikringen beregnes på grundlag af de optagne realkreditlån. Nettoprovenuet af disse vil andrage højst 74 pct. af ejendommens værdi imod ca. 95 pct. efter den gældende ordning. Selve rentesikringsbeløbet bliver følgelig lavere end efter de gældende regler, eftersom lånegrænseintervallet fra 74 pct. op til 95 pct. i fremtiden finansieres ved lån, der er rentefri. Udmålt på grundlag af ejendommens værdi efter samme regler som under den gældende ordning sker der i de første år efter ibrugtagelsen en sænkning af rentebyrden fra 6 pct. til ca. 4,5 pct. Da rentesikringsbeløbet er lavere end efter den gældende ordning, vil til sin tid virkningen af rentesikringens aftrapning og bortfald blive mindre byrdefuld.

Landsbyggefondens kan efter forslaget som hidtil anvende en del af sine midler bl. a. til imødegåelse af udlejningsvanskeligheder ved at yde midlertidige driftslån, beboerindskudslån og lån til dækning af driftsunderskud.

Landsbyggefondens kan til disse formål

bl. a. anvende 17 mill. kr. årligt af de hidtidige normaliseringsbidrag, som i øjeblikket forudsættes anvendt til udlån til nedbringelse af de statsgaranterede lån i nybyggeriet.

Mindst $\frac{2}{3}$ af landsbyggefondens egne indtægter skal efter forslaget — hvis der er behov herfor — anvendes til at imødegå virkningerne af udlejningsvanskeligheder i det almennyttige byggeri.

Herudover kan landsbyggefondens imødegå udlejningsvanskelighederne ved udlån af de midler, der er stillet til rådighed af staten, senest ved lov nr. 309 af 19. juni 1974, i alt 220 mill. kr.

Såfremt de midler, landsbyggefondens selv kan stille til rådighed, og de midler, statskassen allerede har stillet til rådighed, ikke måtte være tilstrækkelige til at imødegå væsentlige udlejningsvanskeligheder i det almennyttige byggeri, er der i forslaget — i overensstemmelse med boligaftalen — indsat en bestemmelse om, at der kan ydes statslån på indtil 35 mill. kr. med finansudvalgets samtykke. Der er endvidere optaget en bestemmelse om, at såfremt der — ud over de 35 mill. kr. — måtte blive tale om yderligere statslån til formålet, kan sådanne midler kun stilles til rådighed, såfremt der samtidig sker en sådan nedsættelse af antallet af tilsagn om statslån, at der opnås en tilsvarende besparelse på statslånene til grundkapitalen.

Udgifterne til den nye finansieringsordning er søgt nærmere belyst i bemærkningerne til lovforslaget. Det fremgår heraf, at statens udgift til rentesikring til en årgang almennyttigt byggeri på 8.000 boliger under visse pris- og renteforudsætninger vil andrage 112 mill. kr. efter den nye ordning mod 144 mill. kr. efter den nuværende ordning. Hertil kommer udgifterne til bidrag til grundkapital, som under samme forudsætninger kan anslås til 168 mill. kr. for 8.000 lejligheder.

Ud over de bestemmelser, der er en følge af den ændrede finansieringsordning for det almennyttige byggeri og støtten til imødegåelse af udlejningsvanskeligheder, indeholder lovforslaget en revision af de øvrige bestemmelser i lov om boligbyggeri.

De vigtigste ændringer, der foreslås i forbindelse med denne revision, er ændringer i reglerne om:

[Boligministeren.]

- 1) støtte til opførelse af boliger for unge under uddannelse og
- 2) støtte til finansiering af byggeri for sociale og kulturelle institutioner og boliger.

De udlejningsvanskeligheder, der i den senere tid er opstået for en række nye kollegier, har gjort det nødvendigt at overveje en ændring af reglerne om støtte til opførelse af boliger til unge under uddannelse. Af betydning i denne forbindelse har også været, at de uddannelsessøgendes interesse for egentlige kollegieboliger synes vigende. Overvejelserne er derfor resulteret i at foreslå øgede bestræbelser for en indpasning af boliger for de uddannelsessøgende i det almennyttige boligbyggeri.

En sådan indpasning af boliger for unge under uddannelse i det almennyttige byggeri gør det nærliggende at tilstræbe en støtteform, der i princippet svarer til den støtte, der ydes til andre boliger i byggeriet. Finansieringen af boliger for uddannelsessøgende — såvel i det almennyttige byggeri som i selvstændige kollegier — foreslås derfor tilrettelagt med indskud af en grundkapital på 26 pct. af anskaffelsesudgifterne og rentesikring af lånekapitalen på samme måde som ved finansieringen af nyt almennyttigt boligbyggeri, men dog således, at staten i disse boliger af den samlede grundkapital udlåner i alt 21 pct. af ejendommens værdi og kommunen de resterende 5 pct. af værdien.

Samtidig forudsættes retningslinjerne for ydelse af støtte ændret med henblik på — ud fra samme hensyn som inden for det almennyttige byggeri — at holde anskaffelsesudgifterne inden for sådanne rammer, at lejen kan holdes på et niveau, der kan klares af de uddannelsessøgende.

Statens udgifter ved en finansieringsordning som den foreslåede kan anslås til i alt ca. 32 mill. kr. som statslån til en årgang på 1500 værelsesenheder. Kommunerne bidrag skulle blive knap 7 mill. kr.

Ud over statslånene vil staten få udgift til rentesikring, der ud fra bestemte renteforudsætninger kan anslås til 7,2 mill. kr. det første år.

Under drøftelserne med repræsentanterne for kommunerne om lovforslaget har disse repræsentanter vist forståelse for forslaget,

hvori som nævnt indgår, at kommunerne skal bidrage til finansieringen af grundkapitalen.

I sammenhæng med bestræbelserne for at undgå dobbeltadministration og gennemføre en hensigtsmæssig opgave- og byrdefordeling mellem stat og kommune er udviklingen med hensyn til offentlig støtte til finansieringen af byggeri for sociale og kulturelle institutioner og boliger — lokaler til fritidsformål, børneinstitutioner, plejehjem osv. — gået i retning af, at kommunerne har overtaget sikringen af finansieringen af disse institutioner. Udviklingen har imidlertid også medført, at de gældende regler om offentlig støtte til institutionsbyggeri nu frembyder et broget billede, og der er i mange tilfælde forskel på mulighederne for statsstøtte til finansiering og drift, alt efter om byggeriet tilvejebringes af en kommune eller det gennemføres af en institution, som aflaster kommunen på det omhandlede område.

På denne baggrund og i lys af de nævnte bestræbelser for en mere hensigtsmæssig opgave- og byrdefordeling mellem stat og kommuner — således som det bl. a. er kommet til udtryk i lov af 19. juni 1974 om social bistand — trænger en almindelig forenkling af reglerne om offentlig støtte til institutionsbyggeri sig på.

På baggrund af bistandslovens bestemmelser vil det give den klareste og enkleste afgrænsning af opgave- og byrdefordelingen mellem stat og kommune, at det er en ren kommunal opgave at sikre finansieringen af de institutioner og boliger, som det efter bistandsloven påhviler kommunerne at tilvejebringe. Det gælder bl. a. børneinstitutioner, dagcentre, plejehjem og beskyttede boliger. Også tilvejebringelse af eventuelle kommunale pensionistboliger er en kommunal opgave.

Det foreslås derfor, at finansieringen af sådanne institutioner og boliger fremtidig må sikres af kommunerne, ikke blot — som nu — når de opføres af kommunerne selv, men også når de opføres af almennyttige boligselskaber som led i almennyttigt boligbyggeri eller af særlige almennyttige institutioner, hvis formål er at tilvejebringe boliger og hjem m. v. for gamle, syge og svagelige, og som har særlige erfaringer på dette område.

[Boligministeren.]

Kommunernes overvejelser om deres tilvejebringelse vil herefter ikke blive bestemt af mulighederne for statsstøtte, men alene af, hvor og hvorledes tilvejebringelsen kan ske mest hensigtsmæssigt ud fra de behov, der foreligger.

Til opførelse af hjem eller boliger, der ikke måtte være omfattet af lov om social bistand, men som fortrinsvis er bestemt til ældre eller syge og svagelige, og som opføres i tilslutning til plejehjem eller til daghjem og dagecentre, f. eks. af særlige almennyttige institutioner, foreslås adgangen til støtte i form af rentesikring videreført, men dog således, at grænsen for belåning med realkreditlån fastsættes til 80 pct. for boliger og 75 pct. for hjem.

Nedsættelsen af lånegrænsen vil nødvendiggøre, at institutionerne ved større beboerindskud eller ad anden vej — f. eks. frivillige bidrag, lån fra sparekasser el. lign. — finansierer 20 pct. af anskaffelsessummen. Der er her tale om boliger, som stilles til rådighed for husstande, som ofte har formue, f. eks. husstande, som på grund af svagelighed har måttet afhænde egne huse, og som skulle have mulighed for at finansiere et betydeligt eget indskud. Opfylder de pågældende de indkomstmæssige betingelser for at opnå lån eller garanti for lån til beboerindskud, vil midlerne kunne skaffes ad denne vej.

Under drøftelserne om lovforslaget har repræsentanter for de kommunale organisationer erkendt, at den foreslåede ordning i og for sig virker overbevisende, men samtidig gjort gældende, at den øgede byrde, som forslaget indebærer for kommunerne, må indgå i fremtidige drøftelser om kompensation for ændringer i opgave- og byrdefordelingen mellem staten og kommunerne.

Ud over ændringerne vedrørende boligerne for uddannelsessøgende og byggeri for sociale og kulturelle institutioner indeholder forslaget i forhold til den gældende lov om boligbyggeri en række andre, hovedsagelig mindre betydningsfulde ændringer, som udviklingen efter min opfattelse har gjort naturlige. Jeg skal herom henvise til de ret udførlige bemærkninger til lovforslaget. Det gælder ændringer i reglerne om lejligheder, der er opført med kapitaltilskud, om beboerindskuddene i det almennyttige byggeri

og om den offentlige støtte til beboerindskud.

Lovforslagets udformning har været drøftet med repræsentanter for Boligselskabernes Landsforening, hvis synspunkter — som det også fremgår af bemærkningerne — har præget en række af bestemmelserne.

Forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter indeholder forslag om ændringer i reglerne om lånegrænser i konsekvens af de bestemmelser, der foreslås i forslaget til lov om boligbyggeri. Herudover indeholder forslaget nærmere bestemmelser om den adgang, de ansatte i realkreditinstitutterne har til gennem repræsentanter i bestyrelserne at øve indflydelse på institutternes virksomhed. Forslaget er på dette punkt en opfyldelse af den forudsætning, som fremgik af boligudvalgets betænkning af 27. april 1973 om en ændring af realkreditloven.

I forslag til lov om ændringer af lov om leje er i overensstemmelse med boligaftalen foreslået indføjet regler om beboerdemokrati og bytteret i udlejningsejendomme med mere end 12 beboelseslejligheder.

Ved udformningen af reglerne er udgangspunkt taget i de principper, der var aftalt i den principskitse af november 1972, som Grundejernes Landsforbund og Lejernes Landsorganisation var enige om.

De foreslåede regler om beboerdemokrati går nærmere ud på, at reglerne finder anvendelse, når et flertal af lejerne i ejendommen har valgt beboerrepræsentanter på et beboermøde eller er tilsluttet en lejerforening.

Beboerrepræsentanterne eller lejerforeningen skal have ret til at drøfte ethvert spørgsmål med udlejer, ligesom udlejer selv sagt kan tage ethvert spørgsmål op til drøftelse med beboerrepræsentanterne.

Der peges specielt på drøftelser om ejendommens økonomi, lejeforhøjelser, vedligeholdelse og husorden i ejendommen.

Ved gennemførelse af forbedringer, som udlejer ønsker foretaget i ejendommen, og som vil medføre lejeforhøjelser, får beboerrepræsentanterne ret til at få forslaget til udtalelse, inden det sættes i værk.

Udformningen af bestemmelserne har været drøftet med repræsentanter for Grundejernes og Lejernes organisationer.

[Boligministeren.]

De er søgt udformet således, at de skulle kunne medvirke til bedre forståelse og samarbejde mellem udlejer og lejere med henblik på at sikre driften af ejendommene i fælles interesse.

Også reglerne om indførelse af en bytteret for lejerne er udformet med udgangspunkt i den nævnte principskitse, og de rammer for bytteretten, som foreslås fastlagt, har været drøftet med repræsentanter for udlejernes og lejernes organisationer.

Hovedpunkterne i lovforslaget er i øvrigt, at der indføres en almindelig opsigelsesbeskyttelse for lejere af beboelseslejligheder og erhvervslokaler i hele landet.

Det indebærer, at lejemål fremtidig kun kan opsiges af udlejeren i særlige undtagelsestilfælde. Det drejer sig om de undtagelsesbestemmelser, som også har været gældende under det hidtidige, midlertidige opsigelsesforbud i tilknytning til huslejereguleringen.

Når der indføres en almindelig opsigelsesbeskyttelse, er der behov for i såvel beboelseslejligheder som erhvervslejemål at kunne sikre gennemført en justering af huslejen, hvor udviklingen gør en sådan justering rimelig. Det foreslås derfor fastsat, at lejen kan forlanges reguleret, hvis den er lavere end det lejedes brugsværdi. Krav herom fra udlejers side kan fremsættes 2 år efter lejemålets indgåelse eller efter, at der senest er rejst krav om lejeforhøjelse.

Lejelovents almindelige beskyttelse mod urimelige huslejekrav foreslås udbygget. Der skal ikke kunne forlanges eller oppebæres en husleje, der overstiger det lejedes værdi. For at sikre dette foreslås kriterierne for, hvad der skal forstås ved det lejedes værdi, nærmere udbygget, og det foreslås, at lejeren kan overlade til beboerrepræsentanterne at forlange lejen nedsat på hans vegne.

Med hensyn til aflæggelse af varmeregnskaber foreslås gennemført væsentlige ændringer. Også her bygger bestemmelserne på organisationernes principskitse, og forslaget går ud på, at fremtidige varmeregnskaber kun skal kunne omfatte brændselsudgiften.

I de løbende lejemål skal ændringen af praktiske grunde have virkning fra udløbet af den varmeregnskabsperiode, der løber ved lovens ikrafttræden. Fra denne periodes udløb får udlejeren ret til en lejeforhøjelse svarende til gennemsnittet af de sidste 3 års

udgifter, som hidtil har været dækket over varmeregnskabet ud over brændselsudgiften.

Der foreslås endvidere gennemført ændrede regler om adgangen til at forhøje a conto-bidrag og om varmeregnskabsperiode med henblik på en mere hensigtsmæssig ordning af disse forhold.

Ud over de nævnte ændringer foreslås enkelte andre bestemmelser, som udviklingen har gjort hensigtsmæssige. Også disse bestemmelser er udformet efter drøftelse med repræsentanter for udlejernes og lejernes organisationer.

Jeg henviser om disse bestemmelser nærmere til lovforslaget og bemærkningerne hertil.

Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene indeholder en nærmere udformning af boligaf-talens bestemmelser om ændrede regler i de regulerede områder.

Bestemmelserne om det hidtidige, midlertidige almindelige opsigelsesforbud i visse kommuner foreslås ophævet i konsekvens af den almindelige opsigelsesbeskyttelse, som nu foreslås gennemført i lov om leje.

Huslejereguleringen skal efter forslaget gælde for beboelseslejemål i kommuner med mere end 20.000 indbyggere, hvor denne regulering er gældende ved lovens ikrafttræden. Kommunalbestyrelsen kan med simpel majoritet beslutte, at reglerne ikke skal gælde, og i de kommuner, som har mindre end 20.000 indbyggere, eller som ikke havde regulering ved lovens ikrafttræden, kan kommunalbestyrelsen træffe beslutning om at indføre regulering, hvis den skønner, at boligforholdene i kommunen taler derfor.

Efter forslaget skal huslejen i de regulerede områder som udgangspunkt fastsættes på grundlag af princippet om omkostningsbestemt leje. Det gælder dog kun i beboelseslejemål, herunder lejemål, der omfatter såvel beboelse som erhverv, men derimod ikke i de rene erhvervslejemål, der undtages fra reguleringen. Reglerne om lejefastsættelse og lejeforhøjelse bliver de samme, som gælder i områder, hvor der ikke er huslejeregulering.

Princippet om omkostningsbestemt leje indebærer, at lejen skal fastsættes til det beløb, der er nødvendigt til at dække udgifterne ved ejendommens drift, herunder

[Boligministeren.]

forrentning og afskrivning af den kapital, der er investeret i ejendommen. Denne forrentning og afskrivning — afkastningen — kan ikke overstige $6\frac{1}{2}$ pct. det første år og derefter 7 pct. af ejendomsværdien efter 15. almindelige vurdering.

Efter boligaftalen skal der i nyere og moderniserede ejendomme kunne godkendes højere kapitalafkast.

På denne baggrund er foreslået, at der i ejendomme, der er taget i brug efter udgangen af 1963, hvor stigninger i renteniveauet især er sat ind, kan udlejerens i stedet for et afkast beregnet i forhold til vurderingen vælge et afkast svarende til de faktiske rimelige prioritetsydelse på de lån, der er optaget ved ejendommens opførelse, + en procentsats af den oprindelige egenkapital, bestemt efter renteniveauet på tidspunktet for ejendommens ibrugtagelse.

For ejendomme, hvor der er gennemført husleje-forhøjelse for forbedringer efter udgangen af 1963, foreslås på samme måde adgang for udlejerens til at beregne de $6\frac{1}{2}$ eller 7 pct. af ejendomsværdien forud for forbedringen med tillæg af faktiske rimelige prioritetsydelse til de lån, der er optaget til finansieringen af forbedringen, + en procentsats af den egenkapital, han har indskudt i forbedringen. Der kan her regnes med samme procentsats som i de ejendomme, der er taget i brug efter 1963.

Ved opgørelsen af de almindelige driftsudgifter vil de retningslinier, der hidtil er anvendt inden for det almennyttige byggeri, kunne være vejledende. Med hensyn til udgifter til vedligeholdelse foreslås det i loven fastsat, at der til udvendig vedligeholdelse skal afsættes 10 pct. af lejen i ejendomme, der er taget i brug efter 1950, og 15 pct. af lejen i ældre ejendomme.

Med henblik på at sikre en bedre vedligeholdelsestilstand og gennemførelse af rimelige forbedringsarbejder, herunder isolering m.v., foreslås en bestemmelse om, at udlejerens i ejendomme, der er taget i brug før 1. januar 1964, afsætter en andel af lejen til en opretningskonto. Andelen skal udgøre 1 pct. af den ejendomsværdi, som anvendes ved beregning af ejendommens afkastning.

Det kan imidlertid ikke afvises, at disse regler ikke altid vil være tilstrækkelige til at sikre, at der i løbet af en kortere årrække

kan gennemføres de fornødne vedligeholdelses- og opretningsarbejder i ejendommen. Der foreslås derfor åbnet adgang for udlejerens til at optage et større beløb på budgettet, hvis han kan godtgøre, at det er nødvendigt for over en 5-årig periode at sikre tilfredsstillende forhold i ejendommen.

Skulle den budgetleje, som fremkommer efter disse regler, i den enkelte ejendom vise sig at være urimelig høj i forhold til boligernes rimelige værdi, skal udlejerens selvsagt ikke kunne forlange forhøjelsen gennemført. Lejeforhøjelse efter disse regler kan derfor tilsidesættes af huslejenævnet, dersom lejen efter forhøjelsen vil overstige det lejedes rimelige, reelle brugsværdi.

Gennemførelsen af disse regler er søgt udformet således, at beboerne — ved de nye regler om beboerdemokrati — inddrages i overvejelserne om tilrettelæggelsen af ejendommens drift og gennemførelse af lejeforhøjelser, således at der søges gensidig forståelse for de foranstaltninger, der gennemføres.

De ændrede regler for lejefastsættelse og lejeforhøjelse indebærer, at lejen og lejeforhøjelser i fremtiden kan aftales mellem parterne. Den hidtidige nødvendige huslejenævns godkendelse af lejens størrelse bortfalder derfor, men huslejenævnene — og domstolene — skal tage stilling til disse forhold, hvis en af parterne i lejeforholdet begærer det.

Denne ordning skulle indebære en mindsket administration i huslejenævnene, og på denne baggrund foreslås ankenævnene i kommuner med flere huslejenævn ophævet.

Den hidtidige huslejenævnskontrol med enkeltværelser i visse kommuner foreslås ændret således, at lejere af enkelte værelser fremtidig må påberåbe sig beskyttelsen mod urimelig leje i lejelovens § 35 og mod urimelige opsigelser efter lejelovens § 36. I kommuner med huslejenævn foreslås nævnet beføjet til at afgøre spørgsmål herom.

Som led i bestræbelserne for at få forbedret de ældre udlejningsejendomme — bl.a. ved bedre isolering og varmeinstallationer — foreslås åbnet adgang for frigivelse af bindingsbeløb i Grundejernes Investeringsfond til forbedringsarbejder. Forslaget betyder en udbygning af den adgang til frigivelse af bindingsbeløbene for oktober kvartal 1974 og januar kvartal 1975, som

[Boligministeren.]

skete i henhold til aftalen af 11. juni 1974 om sikring af beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren.

Bestemmelserne om boliganvisning foreslås lempet således, at 1- og 2-værelses lejligheder fremtidig kan udlejes uden anmeldelse til boliganvisningsudvalget, og at større lejligheders udlejning heller ikke skal anmeldes, hvis husstanden omfatter mindst 1 barn under 18 år. Der vil dog fortsat være kontrol med, at lejlighederne udlejes.

De begrænsninger, der hidtil har været i visse ejerlejlighedskøberes adgang til at overtage boliger, de har erhvervet, foreslås ophævet.

Også i forslaget til lov om ændring i lov om midlertidig regulering af boligforholdene er der foreslået enkelte andre ændringer end dem, jeg har nævnt. Jeg henviser herom til lovforslaget og bemærkningerne hertil.

Med hensyn til gennemførelse og ikrafttræden af lovforslagene er det i boligaftalen anført, at den nye finansieringsordning for det almenyttige byggeri skal gælde fra 1. april 1975, ligesom det om de aftalte ændringer i lejelovgivningen er sagt, at de skal have virkning fra 1. april 1975.

I tillægsaftalen om sikring af beskæftigelsen inden for bygge- og anlægssektoren er det om den nye finansieringsordning aftalt, at mulighederne for at iværksætte ordningen allerede fra 1. januar 1975 skulle undersøges af hensyn til beskæftigelsen, ligesom det ud fra samme hensyn indgik, at vedligeholdelses-, opretnings- og forbedringsarbejder i udlejningsejendomme skulle søges fremmet. Det skulle yderligere undersøges, om der kan gennemføres ordninger, der særligt øger interessen for udførelse af isoleringsarbejder og fornyelse af varmeinstallationer i udlejningsejendomme. Der er — som jeg har omtalt i forbindelse med forslaget om ændringer i boligreguleringsloven — på denne baggrund og under hensyn til det behov, der generelt er for forbedring af de ældre udlejningsejendomme, foreslået åbnet en generel adgang for udlejerne til at få frigivet bindingsbeløb til opretnings- og moderniseringsarbejder i ejendommene.

Med henblik på at søge opfyldt de intentioner, der ligger i aftalen ud fra ønsket om at få de nye regler til at virke så hurtigt

som muligt — ikke mindst af hensyn til beskæftigelsen — foreslås ikrafttrædelsestidspunktet for lov om boligbyggeri fastsat til den 1. januar 1975, således at den nye finansieringsordning kan få virkning allerede fra dette tidspunkt. Det er klart, at tilrettelæggelsen af byggerier efter den nye ordning kræver en vis forberedelse, ligesom der kan være problemer, der må løses, med hensyn til fremskaffelse af grundkapitalen fra stat, kommune og landsbyggefond allerede fra 1. januar 1975. Det foreslås derfor, at der i første kvartal af 1975 kan ydes støtte til almenyttigt byggeri efter den gældende ordning jævnsides med støtte efter den nye, således at der kan ske en jævn overgang til det nye system og således, at der er mulighed for at få påbegyndt det forudsatte antal nye almenyttige boliger på op til 8.000 i indeværende finansår.

Inden for lejelovgivningen foreslås det, at også ændringerne i lejeloven skal træde i kraft allerede pr. 1. januar 1975, således at der skabes mulighed for, at reglerne om beboerdemokrati kan komme til at virke også i forbindelse med gennemførelsen af eventuelle lejereguleringer pr. 1. april 1975.

Efter boligaftalen skal ændringerne i lejelovgivningen og herunder altså også ændringerne i boligreguleringsloven have virkning fra 1. april 1975. Der sigtes herved bl.a. til, at indførelsen af omkostningsbestemt husleje i de regulerede områder skal kunne virke allerede fra dette tidspunkt. Det forudsætter imidlertid, at eventuelle lejeforhøjelser skal kunne varsles inden. Det normale varsel er 3 måneder, og det foreslås derfor, at varsel skal kunne afgives så betids, at eventuelle lejeforhøjelser med normalt varsel kan træde i kraft pr. 1. april 1975.

Ikrafttrædelsesbestemmelserne såvel for den nye finansieringsordning som for lejelovgivningen tager sigte på, at de virkninger, reglerne skal kunne få for byggeriet og boligmarkedet, kan begynde at give sig udslag så hurtigt som muligt, herunder i relation til beskæftigelsen.

Det er på denne baggrund mit håb, at forslagene behandling her i tinget må blive fremmet så hurtigt, som en grundig behandling af et så omfattende lovkompleks gør det forsvarligt.

Med disse bemærkninger skal jeg anbe-

[Boligministeren.]

fale lovforslagene til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Formanden:

Som punkterne 1-31 på dagsordenen er optaget en række valg.

Med hensyn til de under punkterne 1-31 nævnte valg er anmeldt valggruppe mellem socialdemokratiet, venstre, det radikale venstre, det konservative folkeparti, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti med i alt 126 medlemmer.

Endvidere er anmeldt valggruppe mellem fremskridtspartiet, de uafhængige og Danmarks retsforbund med i alt 33 medlemmer med hensyn til de under punkterne 1-13, 16-21, 23 og 24, 26 og 27 samt 29-31 nævnte udvalg.

Dernæst er anmeldt valggruppe mellem socialistisk folkeparti, Danmarks kommunistiske parti og Danmarks retsforbund med i alt 22 medlemmer med hensyn til de under punkterne 14, 15, 22 og 28 nævnte udvalg.

Endelig er anmeldt valggruppe mellem socialistisk folkeparti og Danmarks kommunistiske parti med i alt 17 medlemmer med hensyn til de under punkterne 5, 26 og 31 nævnte udvalg.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 16 medlemmer til udvalget for forretningsordenen.

Valgt blev:

Anker Jørgensen,
Søren B. Jørgensen,
Risgaard Knudsen,
K. J. Mortensen,
Enggaard,
Jens Foged,
Hilmar Baunsgaard,
Bilgrav-Nielsen,
Schlüter,
Palle Simonsen,
Melchior,

Chr. Christensen,
Bodart,
Glistrup,
Bay og
Morten Lange.

(Udv. f. forretningsordenen består af folketingets præsidium tillige med de ovenfor valgte).

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til udvalget til valgsprøvelse.

Valgt blev:

Ole Espersen,
Eva Gredal,
Henning Jensen,
K. J. Mortensen,
Tastesen,
Karlskov Jensen,
Raunkjær,
Meta Ditzel,
Bernhard Baunsgaard,
Gerda Møller,
Hagen Hagensen,
Poul Boeg,
Inger Stilling Pedersen,
Glistrup,
Tillisch,
Grønberg og
Poul Dam.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til arbejdsmarkedsudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Auken,	} Normann Andersen og Søren B. Jørgensen.
Svend Andersen	
(Bornh. a.)	
Erling Dinesen,	
Inge Fischer Møller,	
Otto Mørch,	

Brøndsted,	}	Ivar Hansen og
Enggaard,		Kaj V. Andersen.
Erik Hansen,	}	Lone Dybkjær og
Elmholt,		Dagmar Andreasen.
Haunstrup Clem-	}	Burgdorf og
mensen,		Adam Møller.
Palle Simonsen,	}	Højland.
Iversen,		Honoré.
Bracher,	}	Halvgaard og
Bay,		Ipsen.
Glensgård,	}	Ib Christensen.
Mølgaard og		Aage Frandsen.
Grete Westergaard.		

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til boligudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Poul Dalsager,	}
Knud Damgaard,	
Eva Gredal,	}
Svend Jakobsen,	
Henning Jensen,	}
Christophersen,	
Enggaard,	}
Gudme,	
Ingomar Petersen,	}
Bendix,	
Juul-Madsen,	}
Tønnesen,	
Arne Bjerregaard,	}
Kirsten Jacobsen,	
Gede,	}
Mølgaard og	
Henning Philipsen.	Ømann.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 21 medlemmer til det energipolitiske udvalg.

Valgt blev:

Poul Dalsager,
Erik Holst,
Erling Jensen,
Kampmann,
K. J. Mortensen,
Orla Møller,
Enggaard,

Karlskov Jensen,
Svend Haugaard,
Lone Dybkjær,
Bendix,
Ninn-Hansen,
Poul Boeg,
Ib Larsen,
Honoré,
Träff,
Gerstrøm,
Glensgård,
Mølgaard,
Morten Lange og
Ib Nørlund.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til erhvervsudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Erling Dinesen,	}
Lysholt Hansen,	
Svend Jakobsen,	}
Erling Jensen,	
K. J. Mortensen,	}
Holmberg,	
Karlskov Jensen,	}
Dagmar Andreasen,	
Erik Hansen,	}
Haunstrup Clem-	
mensen,	}
Hagen Hagensen,	
Højland,	}
Bracher,	
Tillisch,	}
Ove Jensen,	
Børge Pedersen og	}
Aage Frandsen.	

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til finansudvalget.

Valgt blev:

Lysholt Hansen,
Ritt Bjerregaard,
Heinesen,
Orla Møller,

Søgaard,
 Christophersen,
 Jens Foged,
 Grethe Philip,
 Erik Hansen,
 Haunstrup Clemmensen,
 Adam Møller,
 Ib Larsen,
 Honoré,
 Lindholt,
 Svend Andersen (Roskilde amt),
 Flygaard og
 Poul Dam.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til forsvarsudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.	
Lasse Budtz, Knud Damgaard, Orla Møller, Knud Nielsen, Søgaard,	} Henning Jensen og Robert Pedersen.	
Kaj V. Andersen, Arne Christiansen,		
Bilgrav-Nielsen, Elmholt,		} Enggaard og Ivar Hansen.
Haunstrup Clem- mensen, Adam Møller,		} Meta Ditzel og Stinus.
Thorkild Pedersen, Inge Krogh,		} Schlüter og Ninn-Hansen.
Arentoft, Birgit Busk, Poul Westergaard og Kurt Brauer.	Iversen. Honoré. } Halvgaard og Erlendsson. Mølgaard. Gert Petersen.	

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til udvalget om fysisk planlægning.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Auken, Erik Andersen, Kampmann, Ejler Koch, Søgaard,	} Svend Jakobsen og Otto Mørch.

Ivar Hansen, Brøndlund Nielsen, Svend Haugaard, Ingomar Petersen,	} Brixtofte og Aksel Pedersen. } Gunner Baunsgaard og Bilgrav-Nielsen.	
H. C. Toft, Hans Toft,		} Gerda Møller og Lembourn.
Jes Schmidt, Arne Bjerregaard,		
Vestergaard Eriksen, Träff, Hans Bjerregaard og Gert Petersen.		} Ipsen og Ove Jensen. } Henning Philipsen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til indfødsretsudvalget.

Valgt blev:

Erik Andersen, Thomas Have, Grete Hækkerup, Ejler Koch, Robert Pedersen, Peter Holst, Mette Madsen, Ingomar Petersen, Meta Ditzel, Burgdorf, Gerda Møller, Højland, Inger Stilling Pedersen, Ingeborg Gjerding, Bodart, Poulsgaard og Ebba Strange.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til kirkeudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Camre, Poul Dalsager, Grete Hækkerup, Orla Møller, Johan Nielsen, Kaj V. Andersen, Mette Madsen,	} Søren Jensen og Winnie Russell.

Meta Ditzel,	} Elmholt og K. Helveg Petersen.
Gunner Baunsgaard,	
Burgdorf,	} Adam Møller og H. C. Toft.
Karen Thurøe Han- sen,	
Lena Pedersen,	} Iversen. Inger Stilling Peder- sen.
Honoré,	
Poulsgaard,	} Kaj Larsen og Ingeborg Gjerding.
Birgit Busk,	
Vestergaard Eriksen og Morten Lange.	Poul Dam.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til kommunaludvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Thomas Have,	} Ejler Koch og Tastesen.
Egon Jensen,	
Henning Jensen,	
Søren Jensen, Poul Mortensen,	
Brøndsted, Aksel Pedersen,	} Kirsten Sparre An- dersen og Raunkjær.
Gunner Baunsgaard, Edele Kruchow,	
Hagen Hagensen, H. C. Toft,	} Karen Thurøe Han- sen og Palle Simonsen.
Jes Schmidt, Bracher,	
Holten, Bodart, Lindholt og Henning Philipsen.	} Lena Pedersen. Arne Bjerregaard. Halvgaard og Grønberg. Kristine Heltberg.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til kulturudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Normann Andersen,	} Ritt Bjerregaard og Johan Nielsen.
Lasse Budtz,	
Ole Espersen, Lysholt Hansen, Robert Pedersen,	

Kaj V. Andersen, Mette Madsen,	} Kirsten Sparre An- dersen og Peter Holst.
K. Helveg Petersen, Bernhard Baunsgaard,	
Karen Thurøe Han- sen,	} Græthe Philip og Meta Ditzel.
Lembourn,	
Melchior, Chr. Christensen, Poulsgaard,	} Bendix og Gerda Møller. Lena Pedersen. Bracher.
Vestergaard Eriksen, Ib Christensen og Kristine Heltberg.	
	} Ingeborg Gjerding og Holten. Mølgaard. Poul Dam.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til landbrugs- og fiskeriudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Erik Andersen, Poul Dalsager, Søren B. Jørgensen, Risgaard Knudsen, Buchart Petersen,	} Svend Andersen (Bornh. a.) og Otto Mørch.
Karlskov Jensen, Raunkjær,	
Erik Hansen, Svend Haugaard,	} Mette Madsen og Aksel Pedersen. Bilgrav-Nielsen og Elmholt.
Juul-Madsen, H. C. Toft,	
Thorkild Pedersen, Arne Bjerregaard,	} Burgdorf og Haunstrup Clem- mens.
Kaj Larsen, Ove Jensen,	
Aage Frandsen og Fuglsang.	} Jes Schmidt. Jens Møller. Vestergaard Erik- sen og Dohrmann. Morten Lange. Poul Westergaard.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til markedsudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Auken, Poul Dalsager, Jørgen Peder Han- sen, Anker Jørgensen, Ivar Nørgaard,	} Knud Nielsen og Johan Nielsen.

Arne Christiansen, Karlskov Jensen,	} Holmberg og Brøndlund Nielsen.
Hilmar Baunsgaard, Erik Hansen,	} K. Helveg Petersen og Stinus.
Stetter, H. C. Toft,	} Haunstrup Clem- mensen og Bo Kristensen.
Brusvang, Honoré,	} Ib Larsen. Bracher.
Tillisch, Ipsen,	} Ove Jensen og Kaj Larsen.
Maigaard og Ib Christensen.	} Gert Petersen. Ib Nørlund.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til miljøudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Camre, Knud Damgaard, Erik Holst, Kampmann, Buchart Petersen,	} Poul Mortensen og Winnie Russell.
Arne Christiansen, Aksel Pedersen,	} Kirsten Sparre An- dersen og Brøndlund Nielsen.
Svend Haugaard, Edele Kruchow,	} Dagmar Andreasen og Overgaard Nielsen.
Lembourn, Palle Simonsen,	} Karen Thurøe Han- sen og Bendix.
Børge Johansen, Inger Stilling Peder- sen,	} Birgit Fjelde. Arne Bjerregaard.
Träff, Hans Bjerregaard, Arentoft og Aage Frandsen.	} Ib Andersen og Vestergaard Eriksen Morten Lange.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til udvalget om offentlige arbejder.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Normann Andersen, Knud Damgaard, Kampmann, Poul Mortensen, Otto Mørch,	} Henning Jensen og Erling Dinesen.
Ivar Hansen, Holmberg,	} Enggaard og Jens Foged.
Bilgrav-Nielsen, Gudme,	} Overgaard Nielsen og Stinus.
Burgdorf, Juul-Madsen,	} Palle Simonsen og Hans Toft.
Ib Larsen, Inge Krogh,	} Thorkild Pedersen. Bracher.
Bodart, Glensgård, Ipsen og Henning Philipsen.	} Tillisch og Hans Bjerregaard. Kristine Heltberg.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til det politisk-økonomiske udvalg.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Lysholt Hansen, Heinesen, Per Hækkerup, Anker Jørgensen, Kjeld Olesen,	} Risgaard Knudsen og Svend Jakobsen.
Christoffersen, Enggaard, Hilmar Baunsgaard, Dahlgaard,	} Jens Foged og Karlskov Jensen. Svend Haugaard og Grethe Philip.
Ninn-Hansen, Schlüter,	} Haunstrup Clem- mensen og Stetter.
Erhard Jakobsen, Jens Møller,	} Brusvang. Chr. Christensen.
Glistrup, Tillisch, Poul Westergaard og Ømann.	} Børge Pedersen og Svend Andersen (Roskilde a.) Ib Christensen. Gert Petersen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til retsudvalget.

Valgt blev:	
Medl.	Stedf.
Ole Espersen, Eva Gredal, Ejler Koch, Buchart Petersen, Tastesen, Holmberg, Mette Madsen,	} Inge Fischer Møller, Otto Mørch.
Gudme, Overgaard Nielsen,	} Kirsten Sparre An- dersen og Karlskov Jensen.
Hagen Hagensen, Hans Toft,	} Lone Dybkjær og Meta Ditzel.
Poul Boeg, Bracher,	} Bendix og Adam Møller.
Holten, Gerstrøm,	} Tønnesen. Jens Møller.
Grønborg og Poul Dam.	} Bay og Birgit Busk. Mølgaard. Ebba Strange.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til skatte- og afgiftsudvalget.

Valgt blev:	
Medl.	Stedf.
Grünbaum, Heinesen, Per Hækkerup, Egon Jensen, Søren Jensen,	} Camre og Svend Jakobsen.
Enggaard, Jens Foged,	} Brixtofte og Christophersen.
Bernhard Bauns- gaard, Dahlgaard,	} Gudme og Dagmar Andreasen.
Hagen Hagensen, Stetter,	} Palle Simonsen og Juul-Madsen.
Børge Johansen, Arne Bjerregaard,	} Poul Boeg. Jens Møller.
Gede, Svend Andersen (Roskilde a.), Glistrup og Ømann.	} Gerstrøm og Ove Jensen. Henning Philipsen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til socialudvalget.

Valgt blev:	
Medl.	Stedf.
Albertsen, Eva Gredal, Jørgen Peder Han- sen, Inge Fischer Møller, Tastesen, Kirsten Sparre An- dersen, Peter Holst.	} Grete Hækkerup og Winnie Russell. Brixtofte og Kaj V. Andersen.
Grethe Philip, Gunner Baunsgaard, Karen Thurøe Han- sen, Palle Simonsen,	} Gudme og Edele Kruchow. Gerda Møller og Hagen Hagensen.
Birgit Fjelde, Inge Krogh,	} Ingolf Knudsen. Inger Stilling Pe- dersen.
Ib Andersen, Erlendsson, Ib Christensen og Kurt Brauer.	} Bay, og Gede Mølgaard. Ebba Strange.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til udenrigsudvalget.

Valgt blev:	
Medl.	Stedf.
K. B. Andersen, Lasse Budtz, Helle Degn, Jørgen Peder Han- sen, Robert Pedersen,	} Knud Nielsen og Ivar Nørgaard. Brøndlund Nielsen og Kirsten Sparre An- dersen.
Arne Christiansen, Kaj V. Andersen,	} K. Helveg Petersen og Edele Kruchow.
Stinus, Bilgrav-Nielsen, Haunstrup Clem- mensen, Adam Møller,	} Gerda Møller og Bo Kristensen.

Poul Boeg, Honoré,	Højland. Inge Krogh.
Halvgaard, Arentoft,	} Erlendsson og Gerstrøm.
Kristine Heltberg og Ib Christensen.	Poul Dam. Ib Nørlund.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til undervisningsudvalget.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Ritt Bjerregaard, Camre, Helle Degn, Winnie Russell, Søgaard,	} K. B. Andersen og Svend Andersen (Bornh. a.).
Peter Holst, Brøndlund Nielsen,	} Brøndsted og Raunkjær.
Svend Haugaard, Edele Kruchow,	} K. Helveg Petersen og Elmholt.
Bendix, Gerda Møller,	} Hans Toft og Bo Kristensen.
Ingolf Knudsen, Chr. Christensen,	Lena Pedersen. Inger Stilling Pe- dersen.
Halvgaard, Träff, Flygaard og Maigaard.	} Vestergaard Eriksen og Ipsen. Mølgaard. Kristine Heltberg.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til udvalget angående videnskabelig forskning.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
Auken, Camre, Ole Espersen, Erik Holst, Kampmann, Kirsten Sparre An- dersen, Brøndsted,	} Erik Andersen og Robert Pedersen.
Lone Dybkjær, Overgaard Nielsen,	} Arne Christiansen og Brøndlund Nielsen. K. Helveg Petersen og Dagmar Andreasen.

Bendix, Bo Kristensen, Poul Boeg, Honoré, Träff, Erlendsson, Ib Andersen og Morten Lange.	} Lembourn og Gerda Møller. Tønnesen. Inge Krogh. } Glensgård og Arentoft. } Kristine Heltberg.
--	---

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 2 medlemmer til at føre tilsyn med folketingets bibliotek.

Valgt blev:

Grete Hækkerup og
Lembourn.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 9 medlemmer til det i grundlovens § 71 omhandlede tilsyn med behandlingen af personer, som er underkastet frihedsberøvelse.

Valgt blev:

Ole Espersen,
Tastesen,
Mette Madsen,
Lone Dybkjær,
Karen Thurøe Hansen,
Tønnesen,
Inge Krogh,
Gerstrøm og
Hanne Reintoft.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer og 17 stedfortrædere til det udenrigspolitiske nævn.

Valgt blev:

Medl.	Stedf.
K. B. Andersen, Jørgen Peder Hansen, Per Hækkerup, Anker Jørgensen, Kjeld Olesen, Arne Christiansen, Enggaard, Skytte, Stinus,	Lasse Budtz, Poul Dalsager, Erik Holst, Risgaard Knudsen, Søgaard, Christophersen, Brøndlund Nielsen, Svend Haugaard, Bilgrav-Nielsen,

Ninn-Hansen,	Haunstrup Clem- mensen,
Schlüter,	Adam Møller,
Melchior,	Brusvang,
Chr. Christensen,	Honoré,
Erlendsson,	Gerstrøm,
Arentoft,	Halvgaard,
Ib Christensen og	Poul Westergaard
Gert Petersen.	og Maigaard.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valgt af 16 medlemmer og 16 stedfortrædere til Nordisk Råd.

Valgt blev.

Medl.	Stedf.
K. B. Andersen,	Albertsen,
Jørgen Peder Hansen,	Kampmann,
Anker Jørgensen,	Risgaard Knudsen,
Ivar Nørgaard,	Orla Møller,
Enggaard,	Christophersen,
Holmberg,	Jens Foged,
Skytte,	Erik Hansen,
Svend Haugaard,	Overgaard Nielsen,
Gerda Møller,	Palle Simonsen,
Stetter,	Juul-Madsen,
Ingolf Knudsen,	Lena Pedersen,
Chr. Christensen,	Honoré,
Kirsten Jacobsen,	Ingeborg Gjerding,
Hans Bjerregaard,	Børge Pedersen,
Morten Lange og	Poul Dam og
Knud Jespersen.	Ib Christensen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valgt af 17 medlemmer til folketingets valuta-udvalg.

Valgt blev:

Normann Andersen,
Svend Andersen (Bornh. a.),
Erling Dinesen,
Erling Jensen,
K. J. Mortensen,
Brixtofte,
Karlskov Jensen,
Dahlgaard,
Dagmar Andreasen,
Haunstrup Clemmensen,
Bo Kristensen,
Børge Johansen,
Arne Bjerregaard,
Gerstrøm,

Tillisch,
Flygaard og
Ømann.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valgt af 9 medlemmer til det i lov nr. 235 af 27. maj 1950 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gæveydelse omhandlede udvalg.

Valgt blev:

Erling Dinesen,
Erling Jensen,
Risgaard Knudsen,
Jens Foged,
Karlskov Jensen,
Gunner Baunsgaard,
Haunstrup Clemmensen,
Tønnesen og
Gerstrøm.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valgt af 11 medlemmer til udvalget angående det civile beredskab.

Valgt blev:

Thomas Have,
Egon Jensen,
Buchart Petersen,
Enggaard,
Edele Kruchow,
H. C. Toft,
Thorkild Pedersen,
Bracher,
Bodart,
Ib Andersen og
Aage Frandsen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Bracher.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 3. oktober d. å. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Bracher.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at stedfortræderen
indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål om meddelelse af orlov til folke-
tingsmedlem Kirsten Sparre Andersen.*

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at den ønskede or-
lov meddeles fra og med den 3. oktober d. å.
(Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen
for folketingsmedlem Kirsten Sparre Ander-
sen.*

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at stedfortræderen
indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål om meddelelse af orlov til folke-
tingsmedlem Robert Pedersen.*

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at den ønskede or-
lov meddeles fra og med den 3. oktober d. å.
(Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen
for folketingsmedlem Robert Pedersen.*

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at stedfortræderen
indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål om meddelelse af orlov til folke-
tingsmedlem Guldborg.*

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at den ønskede or-
lov meddeles fra og med den 3. oktober d. å.
(Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen
for folketingsmedlem Guldborg.*

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at stedfortræderen
indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål om meddelelse af orlov til folke-
tingsmedlem Edele Kruchow.*

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-
tragte det som vedtaget, at den ønskede or-
lov meddeles fra og med den 3. oktober d. å.
(Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Edele Kruchow.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Birgit Fjelse.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 3. oktober d. å. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Birgit Fjælde.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Poul Westergaard.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 7. oktober d. å. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Poul Westergaard.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Børge Johansen.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 3. oktober d. å. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Børge Johansen.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Kurt Brauer* (SF) til justitsministeren:

„Agter ministeren at skaffe lovhjemmel til at hindre salg til private af farlige dyr?“ (Spm. nr. 1).

Skriftlig begrundelse.

Der henvises til en artikel i Ugens Rapport nr. 39.

Kurt Brauer (SF):

Den sag, jeg ønsker at rejse med mit spørgsmål, kan ved en første betragtning synes lille og for ubetydelig til at lægge beslag på ministerens og det høje tings tid, men danskerne er jo ikke ligefrem vant til at omgås livsfarlige insekter og krybdyr, og når man dertil lægger den fare, der ligger i, at de omtalte dyr meget nemt vil kunne anvendes til ulovlige formål, har jeg fundet det rimeligt at spørge ministeren, om hun vil skaffe lovhjemmel til at forbyde salg til private af disse dyr.

Jeg håber på ministerens overbærenhed med, at jeg spørger netop justitsministeriet og ikke landbrugsministeriet eller indenrigsministeriet, som jo også kunne være relevante ministerier; men der må imidlertid, så vidt jeg kan se, en lov til, og med hjælp af

[Kurt Brauer.]

folketingets bureau har jeg altså fundet at måtte ulejlige justitsministeren og ikke de andre ministerier, som det måske også kunne have været rimeligt.

Justitsministeren (*Nathalie Lind*):

I begrundelsen for hr. Kurt Brauers spørgsmål henvises der til en artikel i bladet *Ugens Rapport*. Denne artikel indeholder bl. a. en ret fantasifuld beskrivelse af, hvorledes enhver kan købe giftslanger og andre giftige dyr hos en dyrehandler og sende dem som dødbringende postforsendelser med det formål at slå modtageren ihjel. Men bortset fra den noget sensationsprægede udformning af artiklen kan jeg være enig i, at det umiddelbart forekommer lidet betryggende, at private uden kontrol kan købe dyr, der er giftige eller på anden måde farlige. Noget andet er, hvor stort problemet er i virkelighedens verden. Justitsministeriet har telefonisk forespurgt i nogle større politikredse, hvoraf ingen havde været udsat for problemet.

Men jeg vil gerne officielt spørge politiet og veterinærdirektoratet, hvorledes de ser på spørgsmålet, og det må så afhænge af disse myndigheders praktiske erfaringer, om der bør tilvejebringes regler herom. Men inden jeg foretager mig mere, ville det nok være praktisk, om det materiale, som *Ugens Rapport* ifølge artiklen har indsamlet og overgivet til hr. Kurt Brauer, blev stillet til rådighed for justitsministeriet.

Kurt Brauer (SF):

Jeg er glad for, at ministeren har blik for sagens alvor, og skal da blot pege på, at svenskerne i hvert fald ligesom ministeren har fundet det så farligt med disse giftige dyr, at man har forbudt salg til private i Sverige, så vidt jeg er informeret, men det hjælper jo ikke meget for svenskerne, hvis hr. Jönsson i Malmø kan tage til København og købe sig disse farlige dyr. Jeg skal naturligvis love ministeren, så hurtigt jeg kan, at skaffe materialet til veje og overgive det til ministeren, som endnu en gang skal have tak for sit venlige og imødekommende svar.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ebba Strange* (SF) til justitsministeren:

„Vil ministeren oplyse, hvor langt man hidtil er nået, og hvornår et endeligt resultat kan forventes fra udvalget vedrørende foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere?“

(Spm. nr. 9).

Skriftlig begrundelse.

Omtalte udvalg blev nedsat den 24. september 1970, dvs. for over 4 år siden. Imens sidder der rundt på åndssvageforsorgens institutioner mennesker, hvis skæbne er afhængig af det resultat, udvalgsarbejdet når.

Både de dømte selv og de ansatte oplever i mange tilfælde en tidsubestemt dom til åndssvageforsorg som uhensigtsmæssig, for ikke at sige skadelig, for de dømte. Da der ikke kan forventes at ske ændring i situationen, før udvalgsbetænkning foreligger, imødeses denne med stor interesse.

Ebba Strange (SF):

Jeg har stillet et spørgsmål til justitsministeren, som vedrører et udvalg, der blev nedsat i 1970, det vil sige for 4 år siden, og hvis kommissorium lød på, at udvalget skulle undersøge og overveje foranstaltninger såvel retligt som behandlingsmæssigt over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere. Jeg vil gerne uddybe min skriftlige begrundelse en lille smule, og begrundelsen skal gå i to retninger.

For det første synes jeg, vi skal være lidt forsigtige med den tendens, der er til at nedsætte udvalg, der så ikke bliver færdige med deres arbejde, og derfor efterlyser jeg altså efter 4 års forløb, om vi ikke snart får et resultat.

For det andet er situationen i dag den, at vi med ændring af retsplejeloven i 1973 har fået afskaffet de tidsubestemte straffe, sådan at der kun er ganske få tilbage af dem, når det drejer sig om almindelige mennesker, men at vi altså stadig væk opretholder dem over for en gruppe mennesker, der ikke erkendes som klart åndssvage inden for åndssvageforsorgen, men som i mange tilfælde ligger på et grænseområde mellem sinker og åndssvage. Den oplevelse, man har ude omkring på institutionerne, er, at mange af dem, der er idømt åndssvageforsorg, selv oplever, at det er en forkert straf, de har

[Ebba Strange.]

fået, men hvis ikke den straffede og institutionen i fællesskab kan blive enige om, at den foranstaltning, der iværksættes, er hensigtsmæssig, kan det være svært at tro på, at der kommer noget positivt resultat ud af det resocialiseringsarbejde, der skulle foregå inden for åndssvageforsorgen.

Jeg mener derfor, det er vigtigt at få afsluttet dette udvalgsarbejde, så vi kan få taget endelig stilling til, hvad der er den rimelige behandling at give de lovovertrædere, som der her henvises til.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Udvalget vedrørende foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere blev i sin tid nedsat på initiativ af bestyrelsen for statens åndssvageforsorg. Åndssvageforsorgen havde udtrykt betænkelighed med hensyn til den retlige reaktion og med hensyn til forsorgens behandlingsforanstaltninger over for visse grupper af lettere åndssvage og personer i grænseområdet mellem åndssvaghed og sinkestadiet. Derfor fik udvalget som opgave at overveje foranstaltningerne over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere, herunder nærmere tilrettelæggelse af behandlingsarbejdet.

Udvalgets arbejde har været tilrettelagt sådan, at man bl. a. gennem åndssvageforsorgen og gennem anklagemyndigheden har iværksat forskellige til dels meget omfattende undersøgelser. Disse undersøgelser er endnu ikke endeligt afsluttede, og derfor kan jeg beklageligvis ikke på nuværende tidspunkt oplyse, hvornår det endelige resultat af udvalgets overvejelser vil foreligge.

Da udvalget endnu ikke har afgivet sin betænkning, er jeg også afskåret fra at udtale mig om, i hvilken retning overvejelserne går i udvalget med hensyn til de åndssvages placering i strafferetlig henseende, herunder det spørgsmål, som fru Ebba Strange var inde på i sin ekstra begrundelse, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt foranstaltningerne over for åndssvage bør være tidsbestemte.

Men jeg vil i øvrigt fremhæve, at det tidsubestemte moment i inddragelsen under åndssvageforsorgen ikke er ensbetydende med, at den pågældende for bestandig skal forblive under forsorgen. Spørgsmålet om foranstaltningens ændring eller ophævelse kan

jo, bl. a. på begæring af den dømte selv, kræves indbragt for domstolene.

Ebba Strange (SF):

Jeg takker for ministerens svar og vil gerne spørge, om ministeren eventuelt ville rykke for, at udvalgsarbejdet blev færdigt. Jeg er klar over, at man selvfølgelig må afvente undersøgelsesresultaterne, men jeg er også klar over, at nogle resultater kom ind allerede i 1972, og spørgsmålet er, hvor længe vi skal vente på, at disse resultater når frem.

Jeg er også klar over, at en person, der er idømt åndssvageforsorg, kan få sin sag taget op igen ved domstolene. Men i praksis er det sådan, at domstolene meget ofte afviser at tage en sag op, fordi de siger, den pågældende ikke er resocialiseret, mens man fra åndssvageforsorgens institutioner siger, at det er svært at resocialisere netop i vore institutioner.

Men mit tillægsspørgsmål går altså ud på, om ministeren eventuelt ville rykke for udvalgets arbejde.

Inge Krogh (KrF):

Jeg vil gerne spørge, om justitsministeren vil drage omsorg for, at en erklæring angående denne sag vil blive draget frem. Det er en erklæring, der er udarbejdet af overvejelserne ved åndssvageforsorgen. Desværre har jeg den kun i erindringen i øjeblikket fra min tidligere institution. Efter denne har vi udarbejdet en plan, hvorefter der bør være en lille afdeling for åndssvage lovovertrædere på hvert enkelt amt og 2 specialafdelinger for hele landet, som kunne tage de ganske specielle sager. Vi har fremlagt det for socialstyrelsen eller vistnok dengang bestyrelsen for statens åndssvageforsorg, men har ikke hørt noget om det, og jeg mener, det er en værdifuld del. Muligvis vil den indgå i betænkningen, men vi er altså bange for, at den drukner. Det er vel nok en betænkning, man har givet mange erklæringer til og ikke set noget resultat af.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Jeg vil gerne sige til fru Ebba Strange, der jo i forbindelse med det første spørgsmål nævnte, at man skulle være forsigtig med den tendens, der var til at nedsætte udvalg,

[Justitsministeren.]

hvis det var sådan, at de ikke gjorde sig færdige, at det er ikke det, der foreligger i dette tilfælde. Udvalgsarbejdet startede jo bl. a. på grund af, som jeg nævnte, at åndssvageforsorgen og dens bestyrelse mente, der var nogle, der var fejlanbragt, og udvalgets opgave har været at undersøge og prøve at få oplysninger frem om de enkelte personer.

Jeg skal ikke gå i detaljer med dette, men blot nævne, at så vidt jeg ved, er udvalget også ved at foretage en klinisk undersøgelse af de enkelte, som det drejer sig om inden for åndssvageforsorgen, og det er et ganske tidkrævende arbejde.

Da forholdet er det, at der ikke alene er tale om, at de pågældende her dømmes til anbringelse på en institution inden for åndssvageforsorgen, men også kan være inddraget under åndssvageforsorg og leve alt efter deres vilkår relativt frit, tror jeg nok, det er meget vigtigt, at vi får disse tilbunds-gående undersøgelser af de enkeltes forhold, for det var jo egentlig det, som det hele startede med.

Så vil jeg gerne sige til fru Inge Krogh, at jeg naturligvis ikke kender den erklæring, der her er tale om; nu er det rejst her i folketinget, og så vil jeg formode, at udvalget, der givet også hører om, hvad der har været sagt her i folketinget, vil tage anledning til at blive bekendt med denne erklæring; om den har direkte betydning her, kan jeg jo ikke vide, når jeg ikke er bekendt med indholdet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Henning Philipsen* (SF) til socialministeren:

„Hvad agter ministeren at foretage sig for at tilvejebringe de nødvendige midler til opfyldelse af 1959-loven om åndssvageforsorg?“

(Spm. nr. 3).

Henning Philipsen (SF):

Den 14. februar i år nedstemte et flertal her i folketinget et dagsordensforslag, som gik ud på, at regeringen opfordredes til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger

for at opfylde 1959-lovens bestemmelser om åndssvageforsorg.

Et flertal i folketinget nedstemte dette dagsordensforslag, og ansvaret herfor er naturligvis i den situation ikke ministerens, det er mere folketingets. Men når det er sagt, bør man vel også spørge, hvad der blev resultatet af, at dette dagsordensforslag blev nedstemt. Det så vi jo et gribende eksempel på den 19. september i år, hvor tv havde en udsendelse fra Ålborg, som hed Mødested, og hvor en mor rettede en appel om, at man dog nu i hvert fald fik disse forhold bragt i orden, som angik hendes barn, der er mongolidt.

Mit spørgsmål går derfor ud på, om ministeren vil tage et fornyet initiativ. Hvilke skridt agter ministeren at foretage for, at en lov, som i øvrigt er vedtaget, skal kunne bringes i overensstemmelse med sine forudsætninger? Det vil sige, at de nødvendige midler til træningsskoler til disse børn må disse forældre, ikke kun den mor, der var i fjernsynet, men også de hundreder eller måske tusinder andre forældre, der har børn i den samme situation, have et rimeligt krav på, så meget mere som grundloven jo til-siger ethvert barn, at det har ret til at få undervisning under en eller anden form i dette land.

Det er baggrunden for mit spørgsmål, og jeg vil godt føje til, at jeg mener, det haster med nødvendige initiativer i denne retning. Det haster for disse forældre at få at vide, hvordan deres børn har det.

Jeg beder derfor ministeren om i hvert fald et positivt svar på dette spørgsmål.

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Jeg kan sige, at hvis det alene drejer sig om forholdet omkring Ålborg, kan jeg godt give et positivt svar.

Det problem, som hr. Henning Philipsen har ønsket belyst med sit spørgsmål, har jo adskillige gange i de senere år været berørt her i tinget under forespørgsler af mere eller mindre konkret karakter til mine forgængere.

Det er om de nødvendige midler til åndssvage洛vens opfyldelse ved disse lejligheder blevet påpeget, at loven på dette punkt er en rammelov, hvis gradvise gennemførelse er afhængig dels af de økonomiske muligheder, dels af det erfaringsmateriale, som

[Socialministeren.]

er til rådighed. Senest og mest indgående blev spørgsmålet debatteret under fore-spørgselsdebatten i februar 1974 som nævnt i tilslutning til de af fru Eva Gredal anmeldte spørgsmål om åndssvageforsorgens planlægning og bevillingsrammer.

Som det fremgik af min redegørelse ved denne lejlighed, er der i de 15 år, 1959-loven har eksisteret, sket en meget betydelig vækst og udvikling i åndssvageforsorgen, men vi er dog ikke ved vejs ende endnu. Tempoet for den videre udvikling vil jo først og fremmest afhænge af de bevillinger, der kan stilles til rådighed i de kommende år. Udviklingen bestemmes dog også af den måde, de givne ressourcer kan udnyttes på, og jeg ser frem til, at der på lidt længere sigt vil kunne banes vej for en bedre ressourceanvendelse gennem det arbejde, som nu er påbegyndt i det såkaldte ressourceudvalg, der blev nedsat for nogle måneder siden, og hvori sidder repræsentanter for bl. a. personalet inden for åndssvageforsorgen.

Jeg vil gerne her i dag fremhæve, at investeringerne inden for åndssvageforsorgen i de seneste år i særlig grad er kommet dag-institutionsområdet til gode, ikke mindst på grundlag af den ekstrabevilling, der blev tilvejebragt under min forgænger som socialminister, fru Eva Gredal. Jeg tænker her på den såkaldte 45 mill. kr.s bevilling.

Den igangværende udbygning inden for især skoler og værksteder vil fortsætte i de kommende år, og jeg kan således oplyse, at der i finansåret 1975-76 forudsættes etableret ca. 300 nye skolepladser, heraf et mindre antal erstatningspladser. I budgetoverslagsårene er der ligeledes inden for budgette-rammerne regnet med etablering af yderligere skolepladser og værkstedspladser; også inden for forsorgens øvrige områder vil der stadig ske en udbygning, der tilsigter nye og bedre forsorgsmuligheder.

Jeg må slutte med at understrege, at vi er kommet langt med udbygningen af åndssvageforsorgen siden 1959-loven, og at den løbende udvikling vil blive fortsat i de kommende år inden for de bevillinger, folkettinget beslutter at stille til rådighed for det videre arbejde med opfyldelsen af 1959-lovens forudsætninger.

Med hensyn til det, jeg sagde allerførst, vil jeg i besvarelsen af næste spørgsmål

vende tilbage til spørgsmålet om de resterende penge af 45 mill. kr.s bevillingen; det er tanken, at en del skal bruges i Ålborg-området, så der kan blive oprettet en træningsskole dér.

Henning Philipsen (SF):

Ministeren sluttede sit indlæg, tror jeg nok, således, at man er kommet langt — men man er altså tilsyneladende ikke kommet langt nok.

Ministeren sagde yderligere, at det var et spørgsmål om de økonomiske muligheder, og så må jeg måske have lov til at tilføje, at omtrent på samme tidspunkt, hvor man forkastede det omtalte dagsordensforslag, blev der i folketinget vedtaget en lov, hvorefter man ydede arbejdsgiverne 1,9 mia kr. i tilskud. Det er efter min opfattelse et spørgsmål om holdningen til og prioriteringen af de opgaver, som regeringen er i besiddelse af eller ikke har, der er afgørende for, om vi kommer videre vedrørende denne sag.

Jeg vil naturligvis takke ministeren for det positive tilsagn vedrørende Ålborg, men det gør det jo ikke med Ålborg alene, det er da dejligt at kunne tage hjem, hvor jeg er valgt, og sige, at det har ministeren i hvert fald givet tilsagn om, men det er jo ikke kun Ålborg, det drejer sig om. Dette er en situation, som foreldre over hele landet er i, og jeg vil derfor, når det drejer sig om landsmålet, ganske enkelt sige, at jeg har ikke så forfærdelig meget at kunne takke ministeren for i hans svar ud over det, som vedrører Ålborg.

Inge Krogh (KrF):

Jeg vil gerne spørge, om socialministeren vil drage omsorg for, når midlerne er bragt til veje til projekter inden for åndssvageforsorgen — og jeg tænker her ikke bare på projekter til daginstitutioner, men selvfølgelig også på institutioner, hvor man bor — at de da må blive bragt til udførelse, at det, der er bevilget, virkelig bliver udnyttet. Alt for ofte går der alt for lang tid, inden projektet kommer i gang, undertiden kommer det slet ikke i gang, men bliver erstattet af et andet. Det giver hver gang en masse skuffelser specielt for de pårørende, som har ventet, at en institution skulle rejse sig, og der går meget lang tid, fra man begynder, til man slutter. Af og til forsvinder et projekt et

[Inge Krogh.]

helt år f. eks.; der er ingen, der ved, hvor det er, og så pludselig bliver det opklaret, at det ligger i en kontorchefs skuffe.

Vil socialministeren gøre noget for at forhindre, at noget sådant kan ske, altså at socialstyrelsen virkelig arbejder med de budgetter?

Eva Gredal (S):

Jeg hørte med interesse, ministeren oplyste, at man i 1975-76 har budgetteret med ca. 300 skolepladser; jeg forstår det som træningsskolepladser. Er ministeren nu sikker på, at de budgetter kan holde, som ministeren henviste til? Vi har jo gang på gang været ude for, at de budgetter, der kommer fra socialstyrelsen, skal rettes; det har såvel den nuværende minister som tidligere socialministre været ude for. Er det sådan nu, at ministeren kan klare de budgetter? At det ikke bare igen bliver tomme løfter, der gives, fordi der skal rettes så meget i budgetterne og man bruger de penge til nye ting på andre steder for at holde budgetterne?

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Jeg kan først sige til hr. Henning Philipson, at forslaget om den omkostningsdæmpende ydelse ikke stammer fra socialministeriet. Hvad angår det andet spørgsmål rejst af fru Inge Krogh, om jeg vil påse, at de bevillinger og tilladelser, der er givet, bliver udnyttet øjeblikkeligt og således, at der ikke sker ændringer, må jeg nok sætte et spørgsmålstegn ved det, for sagen er jo i virkeligheden den, at de fleste af vore projekter er på bordet i lang tid, inden de kommer til udførelse. Og med de ændringer, der sker i opfattelsen af, hvordan man skal tilrettelægge omsorgsarbejdet for klienterne, er det således, at en række projekter vil være i fare for at blive forældede i forhold til den opfattelse, der er gældende på etableringstidspunktet, således at man er nødsaget til enten at rette projektet eller måske flytte det. Det tør jeg ikke sige noget om. Det vil selvfølgelig være det rigtigste, at når man går i gang med et byggeri, er man sikker på, at det er det rigtige projekt ud fra de erfaringer, man senest har gjort.

Til fru Eva Gredals spørgsmål, om jeg

tror, budgettet kan holde, vil jeg sige: ja, det tror jeg. Men jeg må da indrømme, at jeg har de erfaringer, som også fru Eva Gredal har, med de tal, og der kan jo indtræffe ting og sager, som gør, at tempoet må ændres; men jeg håber, det vil være muligt i dette tilfælde at få det til at holde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Eva Gredal (S)* til socialministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvorfor midlerne af „45 millioner kroners bevillingen“ til åndssvageforsorgen for 1973-74 endnu ikke så sent som oktober 1974 er brugt, end ikke et aktstykke er fremsendt til finansudvalget?“
(Spm. nr. 5).

Eva Gredal (S):

Må jeg først sige, at der har indsneget sig en fejl i spørgsmålet. Der skal stå: kan ministeren oplyse, hvorfor resten af midlerne osv. Jeg har meddelt ministeren det forinden, så derfor kan jeg godt stille spørgsmålet.

I april i år meddelte ministeren socialudvalget her i folketinget, at af de 28,5 mill. kr., der skulle gives til åndssvageforsorgen i 1973-74 som særbevilling, var der brugt 18 mill. kr.; og hvornår resten, altså de 12 mill. kr., kunne blive brugt, kunne man ikke sige noget om.

Socialudvalget har nu i sin beretning sagt, at vi stærkt beklager, at pengene til åndssvageforsorgen ikke er blevet brugt. Det kan ikke være rigtigt, at disse penge endnu ikke er blevet brugt til det, de skulle bruges til, nemlig til udvidelse af træningsskoler eller specialskoler, som man vist efterhånden er begyndt at kalde dem, og til bygning af 2 nye specialskoler. Da vi i 1972 omprioriterede de 45 mill. kr. til åndssvageforsorgen, skete det i fuld enighed mellem folketingets daværende partier. Jeg selv føler et meget stort ansvar for, at disse penge bliver brugt til tiden, og at børn og unge under åndssvageforsorgen ikke bliver snydt.

Jeg ønsker ikke en oprensning af, hvad de 18 mill. kr. er brugt til, men en forklaring på, hvorfor træningsskolesagen ikke er blevet løst. Det første oplæg til aktstykke til finansudvalget kom i foråret 1973. Vi kan ikke blive ved med at se på, at de styrelser,

[Eva Gredal.]

der skal lave arbejdet, ikke får det gjort færdigt. Men i den sidste ende er det jo trods alt ministerens ansvar. Kan vi nu få at vide, hvorfor vi endnu ikke har fået et aktstykke til bevilling til træningsskolerne?

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Som jeg lige har nævnt i mit svar på det af hr. Henning Philipsen stillede spørgsmål, er der i de seneste år sket en kraftig udbygning inden for åndssvageforsorgens daginstitutionsovråde på grund af den særlige bevilling, som der her er tale om, og som fru Eva Gredal i sin tid som socialminister fik stillet til rådighed til indretning af eksterne institutioner for børn og unge. Jeg forstår godt, at fru Eva Gredal føler et ansvar over for, at de penge bliver anvendt efter formålet; det gør jeg da også.

For den sidste del af udbygningsprogrammet, som omfatter etablering af 2 nye træningsskoler og udvidelse af 5 bestående skoler, er anvendelsen af bevillingen desværre trukket længere ud end forudset. Dette vil fru Eva Gredal allerede vide igennem de svar, jeg har givet på spørgsmål stillet af socialudvalget, senest den 26. juli 1974. Det vil derfor ikke være nyt for fru Eva Gredal, når jeg i dag kan oplyse, at sagen blev forsinket som følge af, at finansministeriet ikke kunne tiltræde socialministeriets første udkast til ansøgning om bevillingsmyndighedernes tilslutning til gennemførelsen af de pågældende projekter. Der er herefter udarbejdet et revideret og reduceret standardbyggeprogram, ligesom der er foretaget nærmere undersøgelser af personalets størrelse og sammensætning ved samtlige eksterne institutioner inden for åndssvageforsorgen.

Socialministeriet vil inden for de allernærmeste dage sende det reviderede udkast til finansministeriet. Byggeudgifterne forudsættes genbevilget inden for den ikke forbrugte del af den ekstraordinære bevilling, som var optaget på finansloven for 1973-74. Jeg håber, at sagen kan opnå en velvillig og en hurtig behandling hos bevillingsmyndighederne, således at træningsskolebyggerierne kan påbegyndes i slutningen af 1974 og afsluttes i 1975. Den resterende del af 45 mill. kr.-bevillingen vil således være forbrugt i finansåret 1975-76.

Eva Gredal (S)

Det er rigtigt, at vi har fået disse oplysninger fra socialministeren, og jeg takker for det svar, vi har fået, men jeg er ikke helt tilfreds.

Ministeren oplyser, at finansministeriet ikke kunne tiltræde det aktstykke, som socialministeriet havde sendt over, og da må jeg sige, at socialministeriet må vide, hvad finansministeriet kan tiltræde, og hvad de kan sende over. Det har gang på gang været sådan, at man har fået ting tilbage, men man må efterhånden have fundet en procedure, således at man kan tale sammen og ikke gang på gang stadig væk får tingene kastet tilbage med besked om, at det er for dyrt.

Jeg tror, det er meget vigtigt, at ministeren i disse tilfælde griber ind og siger til sine embedsmænd, at det skal være projekter, der ikke er prangende og store, men reelle, praktiske projekter. Det er noget af det, der gør, at finansministeriet i meget høj grad sender tingene tilbage, og hvis ministeren lægger den linje, at det ikke er prestigeprojekter, så tror jeg, at man i højere grad kunne få tingene bevilget i et hurtigere tempo.

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Jeg vil gerne erklære mig helt enig med fru Eva Gredal i det spørgsmål, men jeg var desværre ude af stand til at foretage en sådan henstilling til embedsmændene i denne sag alene af den grund, at det var fru Eva Gredal, der var socialminister dengang.

Eva Gredal (S):

Det svar kan jeg ikke rigtig anerkende. Jeg vil godt oplyse, at da jeg første gang så projektet, blev det sendt tilbage til mine daværende embedsmænd med besked om, at det skulle laves om, og så har jeg ikke set det siden, og så må det være den nuværende.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hanne Reintoft* (DKP) til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvor mange personer må køre i fællesskab til arbejde, før koncessionsbestemmel-

[Hanne Reintoft.]

serne overtrædes, og vil ministeren bidrage til forbedringer af den kollektive trafik i hovedstadsområdet i lighed med Farumbusinitiativet?“

(Spm. nr. 4).

Skriftlig begrundelse.

Sagen om den private nonstoprute fra Farum Midtpunkt til København afslører en lang række forsømmelser i såvel den kollektive trafik som i lovgivningen. Farumbussen transporterer dagligt 250 mennesker tur-retur til København for 130.000 kr. årlig, mens en udstykning af passagererne i private biler vil koste de samme passagerer 1,5 mill. kr. Heri ligger et konkret problem, som afslører mange års forsømmeligheder på det trafikpolitiske område.

Ministeren for offentlige arbejder (Damsgaard):

Som svar på fru Hanne Reintofts spørgsmål kan jeg oplyse, at antallet af befordrede passagerer efter den gældende lov om omnibuskørsel er uden betydning for spørgsmålet, om der til kørslen kræves koncession eller ej. Afgørende er, om passagererne, som det hedder i loven, er af hinanden uafhængige. Er de det, kræves der koncession, og det er efter min opfattelse den situation, der foreligger med den såkaldte Farumbus.

Nu er det jo meget aktuelt, og jeg er helt opmærksom på, at retten i Hillerød i går gav udtryk for en anden opfattelse, men jeg går ud fra, at denne dom bliver appelleret.

Som fru Hanne Reintoft nu ved fra den skriftlige redegørelse, som ledsagede statsministerens åbningstale i går, så vil jeg i denne samling, som det blev bebudet i går, fremsætte forslag til en ny lovgivning på dette område.

Vi ved alle, at buskørslen mange steder i landet i de senere år har kæmpet med voksende vanskeligheder. Der er flere årsager hertil. En af dem er, at den gældende lov i for høj grad åbner mulighed for at dræne

passagergrundlaget for den almindelige buskørsel bort gennem særarrangementer for specielle grupper, f. eks. de beskæftigede på bestemte virksomheder, skoleelever osv. En af vejene til at forbedre den kollektive trafikbetjening — og jeg understreger, at det kun er én side af problemet — er at sikre, at det passagergrundlag for en bedre kollektiv trafik, som nødvendigvis må være til stede, ikke splittes op på en masse særordninger.

Jeg kan da udmærket se, at det kan være meget tiltalende for den ene og den anden gruppe at lave sin egen skræddersyede løsning, men på den måde gør man det praktisk og økonomisk umuligt at bevare og udbygge den gode kollektive trafikbetjening for helheden, som jeg forstår at fru Hanne Reintoft og jeg er enige om værdien af. Det lovforslag, som jeg kommer med inden så længe, i hvert fald i denne samling, vil derfor blandt andet indeholde en skærpe på dette felt.

Hanne Reintoft (DKP):

Jeg vil gerne takke ministeren for svaret, selv om jeg ikke er helt enig i det. Vi kan være enige om, at den kollektive trafik skal udbygges, og så kan man anføre, at det ikke kan nytte noget at dræne underlaget væk, som ministeren siger. På den anden side må man vel nok sige, at hvis man skal undlade det, så er det ikke nok bare at skærpe reglerne, så ma et lovforslag fra ministeren — og det vil jeg gerne spørge om — vel antagelig også indeholde en udbygning af den kollektive trafik, for det stiller jo de mennesker, der skal på arbejde, i en meget vanskelig situation, at nok er det kollektive trafiksystem der, men det er så ringe fungerende, at det faktisk ikke dækker behovet.

Ministeren for offentlige arbejder (Damsgaard):

Det er både regeringens og min tanke, at den kollektive trafik skal udbygges, så der bliver bedre muligheder.

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Hvad angår det specielle tilfælde fra Farum, kan man da godt forstå, det er attraktivt for dem, men vil man en kollektiv trafik for helheden — og det vil jeg — må man naturligvis også udbygge den.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ingomar Petersen* (RV) til ministeren for offentlige arbejder:

„Kan ministeren bekræfte det forlydende fra velinformeret kilde, der er gengivet i dagbladet Vestkysten i en artikel den 18. september 1974, om, at der skulle være indgået en stiltiende aftale mellem DSB og de tyske forbundsbaner om en stille afvikling af den vestjyske længdebane, et forlydende, der yderligere aktualiseres af en artikel i samme dagblad den 27. august, hvoraf det fremgår, at den vestjyske længdebane formentlig går fri af sparekniven i år samtidig med, at det anføres, at banens fremtid fortsat er usikker?“

(Spm. nr. 6).

Skriftlig begrundelse.

Der er i Vestjylland store betænkeligheder over for den usikre fremtid for den vestjyske længdebane.

Af hensyn til den kommende region- og trafikplanlægning kan man ikke fortsat være tjent med, at en endelig stillingtagen fra trafikministeren udebliver.

Ingomar Petersen (RV):

Det er ikke nogen hemmelighed, at man fra DSBs side i disse spareår er meget tilbageholdende over for den vestjyske længdebane. At man både nord og syd for grænsen anser gode trafikforbindelser som et vigtigt led i hele egns- og industriudviklingen, og at man finder, at den vestjyske længdebane har en naturlig fremtidsopgave på dette felt, håber jeg ikke trafikministeren vil lade ude af betragtning ved sin endelige stillingtagen.

Hvis vestområdernes udvikling skal fortsætte og vi inden for EF og den øgede samhandel i Europa skal være medvirkende til en positiv udvikling, kan det ikke være rimeligt fortsat at lade baneproblemerne være i usikkerhedens mørke. Der må sna-

rest træffes en politisk beslutning om bevarelse af denne jernbaneforbindelse og om en modernisering af den med mere komfortable tog end de gamle motortog, som i dag kører, og som vel havde deres glansperiode på Københavns omegnsbaner i 1930'erne.

Miljøministeriet ønsker det skæve Danmark rettet op, bl.a. ved en fornuftig regionplanlægning og deraf følgende energibesparende trafikplanlægning, og så kan det ikke være særlig hensigtsmæssigt, at ministeriet for offentlige arbejder lader DSB langsomt udsulte denne jernbaneforbindelse.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge trafikministeren, om ministeren har drøftet vestbaneproblemerne med sin kollega forsvarsministeren. Jeg kunne egentlig godt ønske at vide, om denne baneforbindelse i den vestlige del af Nordtyskland og langs den jyske vestkyst ikke kunne have en vis militær betydning for transport af svære kampvogne m.v. Jeg er bekendt med, at den slesvig-holstenske trafikminister, Jørgen Westphal, er positivt indstillet over for en forbedring af vestbanens forbindelse over grænsen, og jeg er bekendt med, at den tyske minister er indforstået med en styrkelse af jernbanetrafikken også af hensyn til den svagere forsyning af området med motorvej samt i øvrigt hele energiuudviklingen. Den turistmæssige betydning kan man heller ikke se bort fra.

Region- og trafikplanlægning standser ikke ved en grænse, hverken mellem amter eller mellem lande. Vil ministeren foranledige et hurtigt arbejdende udvalg nedsat til endelig afklaring af problemet, og vil ministeren eventuelt lade repræsentanter for de folkevalgte myndigheder langs vestbanen både nord og syd for grænsen deltage i dette udvalgsarbejde?

Ministeren for offentlige arbejder (*Damsgaard*):

DSB har over for mig bekræftet, at der ikke er indgået nogen aftale med de tyske forbundsbaner om afviklingen af den vestjyske længdebane. De tyske baner har i øvrigt ganske naturligt ingen indflydelse på DSBs interne beslutninger. Der køres i øjeblikket et enkelt godstogspar mellem Tønder og Niebüll samt to daglige iltogspar

[Ministeren for offentlige arbejder.]

mellem Hamburg og Esbjerg-Varde via Tønder i sommerperioden. Det er på en netop afholdt europæisk køreplanskonference besluttet at køre disse itlog i 1975 også, og der findes ingen aktuelle planer om at fjerne det nævnte godstogspar.

Det er naturligt, at der i DSB tid efter anden foretages overvejelser med hensyn til banestrækningernes fremtid. En sådan overvejelse blev bl.a. foretaget i forsommeren 1974, efter at regeringen havde givet DSB og andre statsinstitutioner og ministerier pålæg om at nedskære driftsudgifterne i indeværende og kommende finansår med bestemte procentsatser. Disse overvejelser blev bl.a. omtalt i den vest- og sønderjyske presse i slutningen af juni 1974, og artiklen i dagbladet Vestkysten den 27. august 1974 følger sagen op ved at sige, at den vestjyske længdebane ikke står umiddelbart foran nedlæggelse, hvilket over for bladet er bekræftet af både DSB og af mig.

Der er hverken fra DSBs eller min side planer om at nedlægge banestrækninger i Vestjylland. Jeg ønsker tværtimod banerne bevaret, og DSB vil i den anledning ved det forestående regionplanlægningsarbejde søge amters og kommuners holdning til banerne belyst for at få klarhed over, om man fra disse instansers side ønsker at satse på banerne og planlægge ud fra dette.

Til det tillægsspørgsmål, som hr. Ingomar Petersen stillede, kan jeg kun sige, at jeg har ikke fundet nogen anledning til at drøfte vestbanens forhold med forsvarsministeren, men skulle det blive nødvendigt, vil jeg da gerne gøre det.

Med hensyn til nedsættelse af et udvalg med folkevalgte medlemmer har jeg overvejet det, men på den givne foranledning vil jeg naturligvis gøre det uden dermed at have taget nogen stilling.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg takker trafikministeren for det positive tilsagn om at ville bevare vestbanen; det synes jeg er noget meget, meget væsentligt for os derovre. Jeg forstår også på ministeren, at han vil optage forhandlinger med de folkevalgte myndigheder, altså amtsrådene, om problematikken med vestbanen nord for grænsen, og alene i det svar ligger der også en bekræftelse af, at man vil ind-

drage de folkevalgte myndigheder i spørgsmålet.

Men jeg finder egentlig, det var ret væsentligt, om man på en eller anden måde også fik inddraget de folkevalgte myndigheder syd for grænsen, for det er trods alt en bane, som går fra Hamburg og op til Ringkøbing, den har også turistmæssig interesse. Jeg tror, det vil være til gavn både for den vestlige del af Nordtyskland og for den vestlige del af Jylland, at denne bane bevares og moderniseres så hurtigt som muligt. Jeg er klar over, at man ikke fra den ene dag til den anden kan hjælpe en befolkning i et svagt udviklet område op, men jeg tror, at man på længere sigt ved i sin planlægning, i sin regionplanlægning, i sin trafikplanlægning, både nord og syd for grænsen virkelig at stå sammen om denne bane vil have større muligheder for at få den gjort rentabel.

Gunner Baunsgaard (RV):

Hr. Ingomar Petersens spørgsmål afsluttes med:

„at den vestjyske længdebane formentlig går fri af sparekniven i år samtidig med, at det anføres, at banens fremtid fortsat er usikker“.

Dette afkræftede ministeren ikke, og det er jo et meget kort sigt. Derfor vil jeg gerne spørge, om vi i det vestjyske område, der er tale om her, kan regne med, at der ikke foretages noget, som kommer for os som en tyv om natten, men at vi, hvis der skal ske noget, må blive bekendt med det i god tid forinden.

Og så vil jeg gerne lige have lov at stille et lille tillægsspørgsmål. Det ligger sådan, at på banestrækningen mellem Ringkøbing og Skjern er der en meget, meget dårlig strækning. Kunne den ikke forbedres, sådan at man ikke skulle have nødig at sætte farten helt ned til 50-60 km?

Thorkild Pedersen (CD):

Ministeren brugte i sit indlæg ordene, at umiddelbart var der ikke chancer for, at den vestjyske længdebane skulle nedlægges. Jeg vil gerne sige til ministeren, at den vestjyske længdebane har haft stor betydning for udviklingen i Vestjylland i dette århundrede, og man har fra samfundets side givet store beløb til udvikling af Vestjylland. Kan

[Thorkild Pedersen.]

det så være meningen, at ministeren ikke på nuværende tidspunkt kan give et klart svar på, om den jyske længdebane skal bevares? Det er af så stor interesse for egnsudviklingen i Vestjylland. Man kan da ikke forlange, at industrier skal flytte ud i et tyndt befolkede område, hvis man først har taget de faciliteter væk, som disse fabrikker skal benytte sig af. Det må være sådan i et demokratisk samfund som det danske, at der skal være lige ret, enten man bor i Københavnsområdet, eller man bor i Vestjylland. Det vestjyske udviklingsprojekt kan ikke gennemføres, uden at vi har den vestjyske længdebane til rådighed.

Jeg kunne i relation til det spørgsmål, der er stillet af hr. Ingomar Petersen, godt tænke mig at spørge ministeren, om ikke det var muligt at forlænge den vestjyske længdebane fra Esbjerg, Struer, Thisted ud til Hanstholm. Vi har i Vestjylland bygget en af Europas bedste havne, hvor der er tilsejlingsmuligheder hele året, fordi den er isfri. Vi kan trække en masse industrier til fra det øvrige Europa, hvis denne havn bliver udbygget, men så længe der ikke er ordentlige vejforbindelser og ordentlige jernbaneforbindelser ud til området, er der ikke mulighed for at få industrier til at trække derud i det omfang, det er nødvendigt, for at vi kan sikre en udvikling i det vestjyske område.

Det må også være af interesse for hele nationen, at man får det vestjyske område udbygget, så Danmarkskortet ikke bliver trukket mere skævt, end det er i øjeblikket. Vi, der er valgt i det vestjyske område, kan ikke være tjent med, at der ikke bliver taget ligeligt hensyn til egnsudviklingsprojekter. Det kan ikke være meningen, at man i et samfund som Vestjylland kun skal have sommerhusområder. Det kan vi ikke finde os i at generationer skal overtage efter os.

Ministeren for offentlige arbejder (Damsgaard):

Hr. Ingomar Petersens spørgsmål, om ikke det var betimeligt at optage forhandlinger med de vestjyske baners ledelse, vil jeg gerne rejse over for DSB. Det er da muligt, at det kunne være nyttigt.

Må jeg sige til hr. Gunner Baunsgaard og

hr. Thorkild Pedersen, der ligesom vil have det skåret mere ud i pap, om den vestjyske bane skal bevares, at står det til mig, så skal den bevares. Den har overordentlig stor betydning for egnsudviklingen, og nu tager vi en forhandling med amtskommunale og kommunale myndigheder om, hvorvidt de virkelig også vil satse deres udvikling på denne banestrækning. Den skal bevares, og skulle det endelig ske, at uforudsete forhold kunne drage det i tvivl, vil man da naturligvis forhandle det med egnen. Vi er ikke ude på at komme som en tyv om natten, som hr. Gunner Baunsgaard siger.

Spørgsmålet om at forlænge banen til Hanstholm er ikke noget nyt spørgsmål. Det har været drøftet i mange år, mens hele Hanstholmproblematikken blev drøftet, og hidtil har man ikke fra de sagkyndiges side, som har vurderet disse ting, fundet baggrund for at forlænge banen. Det skulle formentlig være fra Sjælland og ud langs kysten dér. Der er jo nemlig blevet lavet gode veje fra Hanstholm og ind til Thisted og videre frem, så man kan enten køre videre frem eller få varerne omladet til banerne på Thisted station. Det er muligt, at det spørgsmål overvejes i visse kredse endnu, men det er ikke aktuelt i dag.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg synes virkelig, ministeren har skåret ud i pap, at den vestjyske længdebane ikke skal nedlægges, og det siger jeg ministeren tak for.

Jeg synes, at man efter de svar, som ministeren har givet, fremover ikke behøver at føle usikkerhed over for den vestjyske længdebane. Nu kan man roligt og stille lave sin regionplanlægning, sin egnsudvikling og sin trafikplanlægning efter, at vi har en vestjysk længdebane til godstransport og den bliver moderniseret, således at den også virkelig i energibesparende øjemed kan bruges til en fornuftig persontransport. Ligeledes har vi et tilsagn fra ministeren om, at han vil drøfte med DSB, om man skal tage en nærmere diskussion med de vestjyske forbundsbaner om et yderligere samarbejde til gavn for hele banestrækningen.

Jeg er yderst tilfreds med ministerens svar.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Knud Nielsen* (S) til ministeren for offentlige arbejder:

„Finder ministeren det acceptabelt, at post fra Luxembourg er indtil 10 dage om at nå frem til Danmark, og hvad vil ministeren i benægtende fald gøre for at forbedre posttjenesten mellem de to EF-lande?“

(Spm. nr. 7).

Knud Nielsen (S):

Det er ikke et enkeltstående tilfælde, jeg har nævnt i mit spørgsmål til ministeren, hvor det har taget 10 dage for et brev at nå frem fra Luxembourg til min bopæl. Det sker helt regelmæssigt.

Det drejer sig om en afstand af ca. 900 km, og det vil sige, at brevene bevæger sig med en gennemsnitlig fart af 3,7 km i timen. Det kunne tyde på, at man bruger fodpost endnu, og at posten endda foretager en del svinkeærinder på vejen. Jeg synes, det er en forbløffende situation i rumfarts- og raketalderen, og håber, at ministeren kan give en forklaring på den.

Ministeren for offentlige arbejder (*Damsgaard*):

Det var en lidt drastisk forklaring på spørgsmålet, hr. Knud Nielsen her gav. Nu er det jo ikke landposten alene, der fragter fra Luxembourg og herop.

Må jeg sige om spørgsmålet, som det er stillet mig, at brevpost fra Luxembourg til Danmark befordres direkte i postsække enten ad luftvejen eller med tog, altså ikke med gående post. 1. kl. brevpost, og det vil sige breve og postkort, befordres normalt med en luftrute, der afgår daglig fra Luxembourg kl. 7.30 og ankommer til København kl. 10.55. Med denne forbindelse medsendes den post, der dagen i forvejen er indleveret i Luxembourg, og den omdeles normalt i Danmark dagen efter ankomsten, dvs. 2 dage efter indleveringen.

2. kl. brevpost, bl.a. tryksager, befordres med tog fra Luxembourg på alle hverdage kl. 19.05 med ankomst til København den følgende dag kl. 14.04. Postvæsenet kan bekræfte, at postsækkene indgår særdeles regelmæssigt, men da sorteringen af tryksagerne og den øvrige 2. kl. brevpost kan udskydes både i afgang- og ankomstleddet,

kan der i visse tilfælde blive tale om en samlet befordringstid på 4-5 dage for disse forsendelser.

I betragtning heraf står jeg helt uforstående over for, at brevpost fra Luxembourg generelt skulle være op til 10 dage undervejs, og jeg finder naturligvis — det vil jeg gerne sige — ikke dette acceptabelt, hvis det var sandheden.

Jeg vil imidlertid mene, at de af hr. Knud Nielsen omtalte tilfælde er rene undtagelser — og ikke reglen, som det blev sagt — der skyldes fejlsortering af forsendelserne eller andre ekstraordinære forhold.

Jeg beklager, at jeg på det foreliggende grundlag ikke kan give nærmere oplysninger, men jeg må måske have lov til at henvise hr. Knud Nielsen til i gentagelsestilfælde at indsende konvolutterne fra de forsinkede breve til generaldirektoratet, som har lovet mig, at de så vil foretage en nærmere undersøgelse af det.

Knud Nielsen (S):

Jeg takker for ministerens svar. Som jeg gjorde opmærksom på allerede i spørgsmålet, er det ikke et enkeltstående tilfælde. Det er faktisk i forbindelse med ethvert plenarmøde i EF-Parlamentet, at dagsordener og dokumenter ikke er nået frem, og forsendelsestiden har varieret mellem 7, 8, 9 og 10 dage. Ved det sidste plenarmøde blev dokumenterne sendt dernedefra 4 dage før samlingens begyndelse. Jeg modtog den 2 dage efter at den var sluttet. Hvis det virkelig tillades, at postvæsenet fungerer på den måde, fristes man næsten til at tilråde, at man går over til det italienske system, hvor man, når der er sket en ophobning af post, afbrænder den, for jeg har ikke brug for brevene og dokumenterne 2 dage efter at møderne er slut. Så jeg vil bede ministeren om — og jeg skal gerne fremlægge kuverterne — at foretage en nærmere undersøgelse og tage skridt til at rette dette misforhold.

Ministeren for offentlige arbejder (*Damsgaard*):

Jeg vil naturligvis på denne baggrund prøve at få en undersøgelse sat i gang. Nu fremstiller hr. Knud Nielsen det jo, som om det er reglen og ikke undtagelsen, og det

[Ministeren for offentlige arbejder.]

er dér, divergenserne er mellem, hvad generaldirektøren for postvæsenet mener, og hvad hr. Knud Nielsen mener. Nu er der forskel på, om det er breve, eller det er tryksager, for dér har man taget forbehold, som jeg sagde i mit svar, men breve, altså 1. kl. post, må naturligvis ikke være 8-10 dage om det.

Jeg vil igen sige til hr. Knud Nielsen: tag nogle af disse forsinkede breve og gå ned i generaldirektoratet for postvæsenet og præsentér dem, så skal jeg tilskynde til, at der bliver foretaget en undersøgelse. Jeg sidder jo ikke selv og ser på det hver dag.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Knud Nielsen* (S) til ministeren for offentlige arbejder:

„Vil ministeren tage snarlige skridt til at sikre, at statstelefonens ledningsnet i Sønderjylland udbygges i tilstrækkeligt omfang til at sikre abonnenterne et rimeligt service-niveau?“

(Spm. nr. 8).

Knud Nielsen (S):

Det har været sådan lige siden automatiseringen af statstelefonen i Sønderjylland, at vi har haft betydelige ulemper, som åbenbart skyldes, at telefonnettet fra starten har haft for ringe kapacitet. Der kan til tider gå op til en halv time for at få forbindelse til København, og også ved lokale opkald er der ofte lang ventetid på klartone.

Det betyder naturligvis spild af tid både for private og for forretningsdrivende, men det er endnu mere betænkeligt, at man i tilfælde af ulykker, som jo kan indtræffe når som helst på arbejdspladser, i børneinstitutioner og skoler, ikke har nogen sikkerhed for, at der kan tilkaldes øjeblikkelig hjælp. Jeg håber derfor, at ministeren kan stille en hurtig afklaring i udsigt.

Ministeren for offentlige arbejder (*Damsgaard*):

I anledning af det spørgsmål, som hr. Knud Nielsen her stiller, kan jeg oplyse, at post- og telegrafvæsenet, til trods for at de bevillinger, der kan stilles til rådighed, er

begrænsede, lægger stor vægt på, at de abonnenter, der er etableret, får mulighed for at afvikle deres telefontrafik på en tilfredsstillende måde.

Den årlige trafikstigning udgør ca. 3½ pct. for oplandstrafik, den er betydelig større for mellemby og rigstrafik, og for udlandet er den helt oppe på 15 pct. Disse tal danner grundlag for den tilstræbte udbygning af centraler og ledninger. Desværre har det ikke kunnet undgås, at udbygningen er kommet lidt bagefter, til trods for at post- og telegrafvæsenet har sparet på abonnentetableringerne og brugt pengene til centraler og ledninger, med det resultat, at der nu i Sønderjylland er en venteliste på ca. 700.

Inden for de kommende 6-12 måneder håber man dog at kunne gennemføre sådanne forbedringer, at forholdene i Sønderjylland vil være på højde med det øvrige land. Den plan, man vil gå frem efter, omfatter udbygningen af centralen i Sønderborg, oprettelse af en ny central på Nord-Als og udbygning af ledningsnettet mellem Sønderborg, Nordborg og Åbenrå, udvidelse af centralen i Åbenrå, der er knudepunkt for trafikafviklingen ud over Sønderjylland, og en bred udbygning af det mellemcentrale ledningsnet, som påbegyndes i januar kvartal 1975. Denne udbygning vil inden for en 5-årig periode give en betydelig forøgelse af trafikkapaciteten i det meste af landsdelen.

Uanset den tilstræbte opfyldelse af service-målene vil der dog også fremover kunne forekomme ledningsmangel og overbelastninger, hvorved delområder i kortere eller længere perioder kan være særlig ramt, idet en udbygning af anlæggene til at kunne klare alle forekommende trafikophobninger 100 pct. tilfredsstillende ikke anses for at være helt økonomisk forsvarlig.

Knud Nielsen (S):

Jeg takker ministeren for svaret, der jo stiller en snarlig udbygning i udsigt. Jeg håber, at ministeren vil være enig med mig i, at der er behov for at presse på for bevillinger til dette formål, således at statstelefonens serviceniveau ikke ligger under det niveau, der kan præsteres af andre telefonselskaber.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgertiden var dermed til ende.

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 3. oktober, kl. 9 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Kjeld Olesen m. fl.*
- 2) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

3) *Forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.*

Mødet hævet kl. 14.04.
